

MÀSTER UNIVERSITARI EN PSICOPEDAGOGIA

Universitat Oberta de Catalunya

Eficàcia de les Aules d'Acollida com a recurs d'integració escolar

Perspectiva del professorat i agents educatius d'educació secundària.

Carlos Lozano Reis

Àmbit: millora de la pràctica educativa

Directora del treball: Imma Balart Colom

23/06/2020

Resum

L'augment progressiu de la immigració en les darreres dècades, ha vingut acompanyat d'un augment paral·lel en el nombre d'alumnat nouvingut escolaritzat a Catalunya. Les aules d'acollida són un dels recursos desplegats pel sistema educatiu, per atendre les necessitats educatives, d'adaptació i integració d'aquest col·lectiu. La present recerca, té com a objectiu avaluar l'eficàcia d'aquests recursos, a través de la perspectiva del professorat i altres agents educatius que treballen atenent les necessitats d'aquests alumnes, mitjançant un estudi de tipus ex-post facto amb metodologia d'enquestes. Els resultats obtinguts mostren que els participants valoren positivament aquest recurs. Els professionals especialitzats en llengua, cohesió social i atenció a la diversitat van obtenir puntuacions més altes en totes les dimensions del qüestionari. A més, es va trobar correlació positiva entre l'edat dels participants i les puntuacions obtingudes. Aquests resultats van en la línia d'altres estudis, que indiquen que la percepció i actitud dels docents que atenen l'alumnat nouvingut estarien influenciades per la seva formació específica en atenció a la diversitat i educació intercultural.

Contingut

1.	Introducció	4
2.	Justificació	6
3.	Fonamentació teòrica	7
3.1.	Marc Normatiu	7
3.1.1.	Marc normatiu internacional i europeu.....	7
3.1.2.	Marc normatiu català	9
3.2.	Marc Teòric	12
3.2.1.	Polítiques de gestió de la diversitat cultural	13
3.2.2.	Integració, inclusió i assimilació	14
3.2.3.	El paradigma d'educació intercultural	15
3.2.4.	Aules d'acollida	16
3.2.5.	Aportació a la societat i aspectes ètics	17
4.	Plantejament del problema.....	19
4.1.	Objectius	20
5.	Plantejament metodològic.....	21
5.1.	Tipus d'investigació i variables d'estudi.....	21
5.2.	Mostra i participants	22
5.3.	Instruments i estratègies de recollida d'informació	22
5.4.	Mètode d'anàlisi de dades	23
6.	Resultats.....	25
6.1.	Recollida de dades.....	25
6.2.	Tractament i codificació de la informació	25
6.3.	Anàlisi de les dades	26
6.4.	Anàlisi relatiu als objectius.....	27
7.	Conclusions i suggeriments.....	33
7.1.	Conclusions de la investigació.....	33
7.2.	Limitacions, suggeriments i propostes de millora.....	34
7.3.	Perspectives de futur	35
	Bibliografia	37
	Annexos.....	41
	Annex 1. Relació entre els objectius i variables de l'estudi i els instruments de mesura i ítems.....	41
	Annex 2. Qüestionari d'avaluació de l'eficàcia de les aules d'acollida com a recurs d'integració escolar de l'alumnat nouvingut.	42

Annex 3. Guió de preguntes per l'entrevista amb els tutors d'aula d'acollida.....	44
Annex 4: planificació i temporització del projecte.....	47

Índex de taules i figures

Taula 1. Relació d'objectius, dimensions i variables.....	21
Taula 2: dades demogràfiques de la mostra.....	22
Taula 3. Edat dels participants.....	26
Taula 4. Perfils professionals dels participants.....	26
Taula 5. Perfils professionals reagrupats.....	26
Taula 6. Estadístics descriptius per les variables de la dimensió "adaptació escolar".....	27
Taula 7. Estadístics descriptius per les variables de la dimensió "integració social i relacional".....	27
Taula 8. Freqüència de respostes per la variable "aïllament".....	28
Taula 9. Freqüència de resposta de la dimensió "integració social i relacional".....	28
Taula 10. Estadístics descriptius per les variables de la dimensió "aprenentatge de la llengua".....	28
Taula 11. Freqüència de respostes de la dimensió "aprenentatge de la llengua".....	29
Taula 12. Estadístics descriptius segons perfil professional.....	29
Taula 13. Prova t per a mostres independents.....	30
Taula 14. Estadístics descriptius globals.....	31
Taula 15. Correlacions entre variables i edat dels participants.....	31
Taula 16. Relació d'objectius, instruments i ítems.....	41
Taula 17. Relació de variables i ítems del qüestionari.....	41
Taula 18. Qüestionari d'avaluació de l'eficàcia de les aules d'acollida com a recurs d'integració escolar de l'alumnat nouvingut.....	42
Taula 19. Planificació de fases i accions.....	47
Taula 20. Cronograma de les accions.....	47

1. Introducció

A principis dels anys 90, comencen a arribar a Catalunya i la resta de l'estat, encara que de forma testimonial, migrants procedents d'altres països. Aquest fenomen migratori comença a créixer de forma cada cop més accelerada a finals d'aquesta dècada i durant els primers anys del nou mil·lenni (Departament d'Educació, 2009). Amb l'arribada d'aquestes persones, comença també un augment progressiu i sostingut d'alumnes nouvinguts, fills d'aquests migrants, que s'incorporen al sistema educatiu. Aquest creixement es va estabilitzant en els següents anys, amb una davallada durant els anys més durs de la crisi econòmica de 2008, i un augment en els darrers, degut al gran nombre de menors estrangers no acompanyats que arriben al territori (Departament d'Educació, 2020).

El curs 2004-2005, a Catalunya, hi havia un total de 91.941 alumnes estrangers. El curs 2018-2019 van ser 181.936, dels quals 38.373 cursaven ESO. Aquestes xifres representen el 13,7% del total d'alumnes. (Departament d'Educació, 2020)

Aquest important augment, obliga a la comunitat educativa, i a la societat en conjunt, a replantejar alguns aspectes del model i sistema educatiu, per tal de poder acollir i integrar els alumnes nouvinguts. En aquest sentit, es comencen a posar en marxa noves regulacions, dispositius i recursos per fer front a aquesta nova realitat social a les escoles. L'any 2004-2005 s'aprova el **Pla per la Llengua i la cohesió social**, que pretén donar una resposta global a aquest fenomen (Departament d'Educació, 2009).

Existeixen, com bé sabem, diferents models d'acollida i integració del fet migratori. Podem parlar de tres models principals: l'assimilacionista, el multiculturalista i l'interculturalista. Més endavant entrarem més en detall en aquests models. De moment, és suficient amb dir que el model plantejat a Catalunya, que guia les diferents actuacions, i que està en la base del Pla per la Llengua i la cohesió social, és el model interculturalista. A grans trets, el model proposa la convivència de diferents cultures, a través de la barreja i el reconeixement de l'altre, de la construcció d'una societat en comú, on les diferents identitats es respectin i convisquin juntes i emergeixen noves identitats mixtes (Duran Muñoz, 2011).

Aquest model, i les diferents polítiques desplegades pel que fa al sistema i pràctiques educatives, han portat a desenvolupar recursos i dispositius diferents, que tenen sempre com a finalitat, la integració escolar dels alumnes nouvinguts. Entre aquests, segurament els més importants són els Plans d'Acollida, els Plans d'Entorn i les Aules d'Acollida.

Els plans d'acollida i d'entorn, són documents de centre que marquen les línies d'actuació i les accions concretes per acollir l'alumnat nouvingut, així com per coordinar-se i desenvolupar diferents activitats amb la comunitat, les entitats i agents educatius de l'entorn.

La finalitat d'aquests plans, des d'una perspectiva intercultural, no respon només a la pretensió d'afavorir la integració dels alumnes nouvinguts, sinó també a fomentar el coneixement i respecte per les diferents cultures que formen part de la nostra societat (Departament d'Educació, 2009).

Les aules d'acollida, són un dels recursos, per no dir el principal, que poden desplegar els centres en aquest marc.

La finalitat d'aquest recurs és aconseguir la integració escolar de l'alumnat, afavorint també la integració social d'aquests i les seves famílies. Més en detall, les aules d'acollides tenen les finalitats d'acollida (en un sentit d'atenció a les necessitats emocionals i reconeixement de l'altre i de la seva identitat), d'aprenentatge de la llengua i d'adquisició de les habilitats bàsiques necessàries per poder incorporar-se a l'aula ordinària, així com afavorir la integració al grup d'iguals: el grup classe i el conjunt d'alumnes del centre. Són un recurs obert, flexible i dinàmic, inserit en la dinàmica del centre. En aquest sentit, formen part d'un pla més general i no eximeixen a la resta d'agents educatius del centre de la seva responsabilitat d'acollir i integrar els alumnes nous. No es conceben com a espais tancats, sinó que es complementen amb l'activitat de l'aula ordinària i la resta d'activitats del centre (Departament d'Educació, 2009).

L'any 2004 es van posar en funcionament les primeres aules d'acollida, en ple augment de l'arribada d'alumnes nous. El seu nombre ha anat variant al llarg dels anys. Les dades més recents, mostren que el curs 2016-2017 es van dotar un total de 540 aules d'acollida al conjunt de Catalunya (Departament d'Ensenyament, 2017). El curs 2017-2018 van ser 587 (Departament d'Ensenyament, 2018).

És en aquest marc on tracta d'indagar aquesta recerca, l'objectiu principal de la qual, és analitzar l'eficàcia de les aules d'acollida com a recurs d'integració escolar dels alumnes nous, des de la percepció dels agents educatius que treballen amb ells.

Tenim a l'abast diferents indicadors que ens ajuden a dibuixar l'èxit escolar dels alumnes nous: les dades d'abandonament i fracàs escolar, d'escolarització en estudis post obligatoris, etc. Aquestes dades, no ens parlen directament de les aules d'acollida, però ens poden ajudar a saber si els recursos que s'estan desplegant per atendre aquests alumnes estan funcionant o no. Ens poden ajudar a veure el context general.

Més enllà d'aquestes dades, resulta interessant poder conèixer quines són les percepcions, les opinions i les vivències dels diferents agents educatius que treballen amb els alumnes nous, respecte l'eficàcia de les aules d'acollida. La visió dels professionals resulta molt rellevant per conèixer quins aspectes estan funcionant millor i quins caldria revisar i millorar. La seva experiència diària amb els alumnes, pot proporcionar molta més riquesa i profunditat en la informació obtinguda, que les dades que s'exemplificaven més a dalt. D'aquesta manera, l'estudi pretén obtenir, a través d'entrevistes i qüestionaris a aquests agents, dades que ens permetin analitzar i valorar l'eficàcia de les aules d'acollida com a recurs facilitador de la integració escolar dels alumnes nous, mostrant els seus punts forts, i aquells aspectes que es podrien millorar.

2. Justificació

Vivim en un món globalitzat, on la permeabilitat de les fronteres i la millora de les comunicacions, han permès que un flux cada cop més gran de persones es desplaci des dels seus territoris d'origen, buscant un futur millor per a elles i les seves famílies.

Catalunya, així com el conjunt de l'estat, ha estat testimoni en les darreres dècades, d'un augment molt important en la quantitat de persones migrants que hi arriben.

Aquest fet, ha comportat canvis en tota la societat, en la forma en com ens veiem i en com veiem a aquestes persones que arriben. Com a societat, hem optat per un model intercultural de gestió d'aquest fenomen. Model, que, com comentava en l'apartat anterior, s'ha incorporat també a les polítiques i pràctiques educatives del nostre sistema educatiu.

Els alumnes nouvinguts, i aquells nois i noies fills dels migrants que, havent nascut a Catalunya, mantenen uns forts vincles amb les seves cultures d'origen, en moltes ocasions, arrosseguen les dificultats i els estigmes socials dels progenitors.

Infants i adolescents que porten a sobre aquesta motxilla, i que s'hauran d'esforçar més que la resta per tenir el reconeixement de la societat. A les dificultats pròpies de l'adaptació a una nova cultura i l'aprenentatge d'una nova llengua (que en els dos casos pot arribar a ser molt diferent a la pròpia), s'afegeixen els prejudicis i estereotips presents al nostre imaginari social i cultural.

Sabem que l'èxit escolar, és un indicador del futur nivell socioeconòmic de les persones i en aquest sentit, les diferències en les dades de fracàs i abandonament escolar entre els alumnes nouvinguts i els autòctons (29,2% front a 10,3 en el primer cas, i 42% front a 18,18% en el segon), parlen per si soles (Bayona i Domingo, 2018; Tarabini i Curran, 2019). Si volem realment construir una societat acollidora i intercultural i un sistema educatiu inclusiu, no podem deixar enrere aquests infants i adolescents, hem de revisar les nostres pràctiques educatives, saber què estem fent bé i què podem millorar.

Les aules d'acollida, suposen un dels principals recursos a l'abast dels centres educatius, per acollir i integrar aquests alumnes nouvinguts. Hem de ser capaços doncs, de saber si aquests recursos, després de més de 15 anys de funcionament, estan resultant eficaços o no, per poder repensar-los i així millorar la integració d'aquests alumnes. Més enllà de les dades, sembla especialment interessant poder sentir les veus dels docents i agents educatius que treballen dia a dia en aquests recursos, ja que són qui coneix més bé les realitats que s'hi viuen.

En definitiva, són totes aquestes reflexions, que parteixen d'una posició ètica a favor de la inclusió i de l'educació intercultural, així com de l'experiència com a educador d'aquest col·lectiu d'alumnes i de la inquietud per transformar la realitat educativa de l'autor d'aquesta recerca, les que la motiven, amb el desig de que serveixi per aportar un gra més de coneixement de les nostres pràctiques educatives.

3. Fonamentació teòrica

El fet migratori és una realitat històrica i social, que s'ha produït al llarg de tota la història de la humanitat. La millora en les comunicacions i connectivitat desenvolupades al llarg dels segles XX i XXI, han generat un món globalitzat que, entre d'altres factors, ha propiciat el desplaçament migratori de grans grups de persones. En les darreres dècades, els estats europeus han estat receptors d'aquests desplaçaments, que han anat configurant societats cada cop més diverses culturalment. Com a resposta a aquest repte, s'han desplegat polítiques i normatives, que, des de paradigmes diferents, permetin construir una societat cohesionada.

No és l'objectiu d'aquesta recerca abastar totes les dimensions del fet migratori. Resulta interessant però, fer una aproximació a les polítiques d'integració i acollida dels migrants, ja que és a través d'aquestes, que s'han anat configurant els diferents recursos educatius i socials d'atenció als menors nouvinguts, entre d'altres, les aules d'acollida. A continuació, es farà un breu repàs pel marc normatiu i teòric que fonamenta les polítiques d'integració, especialment pel que fa al model integrador, interculturalista i inclusiu, en el que es basen les aules d'acollida, fixant la mirada en els seus antecedents, característiques, i en alguns estudis sobre la seva eficàcia, i la percepció que docents i alumnes tenen d'aquestes.

La informació relativa a les normatives i els textos legals que es citen seguidament, s'ha extret dels portals jurídics de la generalitat de Catalunya i de la Unió Europea (<https://portaljuridic.gencat.cat/> i <https://eur-lex.europa.eu/> respectivament). Pel que fa al marc teòric, s'han utilitzat les bases de dades Dialnet i de la Universitat Oberta de Catalunya, i s'han consultat els articles publicats a les revistes: EducaciónXXI, Comunicar, Revista de Educación, i Revista de Investigación Educativa. Les paraules clau fetes servir han estat: **interculturalismo, políticas de integración, educación intercultural, aula de acogida, acogida, percepción docente i actitud docente.**

3.1. Marc Normatiu

Les polítiques d'integració i acollida dels migrants, i en concret, dels migrants menors dins el sistema educatiu, tenen una extensa base normativa (internacional, europea, espanyola i catalana) desplegada en tres vessants diferents però interrelacionades: la migratòria, la madurativa i l'educativa, que cal estudiar mirant de trobar aquells aspectes que resulten d'interès pel que fa a la conceptualització de les aules d'acollida com a recurs d'atenció dels alumnes nouvinguts.

3.1.1. Marc normatiu internacional i europeu

La normativa internacional i europea, respecte els drets de migrants i menors, fixa les bases mínimes sobre les quals s'han de desenvolupar les normatives i polítiques concretes dels estats.

Pel que fa al tema d'aquesta recerca és imprescindible citar, en primer lloc, el dret a gaudir d'un nivell de vida adequat pel desenvolupament físic, mental, social i espiritual, que aquestes normatives estableixen, tant pels migrants com pels menors, i especialment pels menors

migrants, independentment de la seva situació administrativa (Convenció sobre els drets dels infants, 1989; Declaració de Nova York per als migrants i refugiats, 2016).

En segon lloc, el dret a la nacionalitat i la pròpia identitat, garantint el respecte per la diversitat cultural i posant-la en valor com a element enriquidor de les societats. Com a complement necessari a aquest dret, la prohibició de qualsevol tipus de discriminació per origen, nacionalitat o religió, i el compromís dels estats per combatre-la (Convenció sobre els drets dels infants, 1989; Carta de Drets dels ciutadans europeus, 2002; Declaració de Nova York per als migrants i refugiats, 2016) .

En aquest sentit, el dret a l'educació, en concret a una educació inclusiva que respecti la diversitat cultural, es defineix com un dels instruments clau per a fomentar la integració i inclusió social dels menors migrants, i assolir el ple desenvolupament personal i social, enfortint així la cohesió del teixit social (Convenció sobre els drets dels infants, 1989; Carta de Drets dels ciutadans europeus, 2002; Declaració de Nova York per als migrants i refugiats, 2016).

Prenent com a referència aquests principis, s'han desenvolupat a nivell europeu, regulacions més específiques que emmarquen les polítiques dels estats membres, pel que fa al desenvolupament d'una educació inclusiva i intercultural i a les polítiques d'integració.

Aquestes normatives, reconeixen l'impacte positiu de la immigració pel creixement sostenible i el desenvolupament, així com el caràcter bidireccional del procés d'integració, on, tant les comunitats nouvingudes com la societat d'acollida, són responsables del mateix. A més, formulen una sèrie de recomanacions pels estats, a l'hora de planificar i implementar els dispositius i normatives d'acollida i integració de les persones nouvingudes (Agenda Europea per a la Integració de Nacionals de Tercers Països, 2016).

De nou, s'emfatitza la importància de l'educació com a eina d'integració dels migrants, especialment dels menors, ressaltant l'aprenentatge de la llengua de la societat d'acollida, com a principal vehicle que possibiliti la resta d'aprenentatges.

S'estableix a més, la necessitat d'adaptar els sistemes educatius dels estats membre a aquesta nova realitat, apostant per un sistema basat en la inclusió i el diàleg intercultural, que atengui les necessitats dels infants i joves d'origen estranger, adoptant mesures com la formació del personal educatiu i docent, amb la finalitat d'eliminar els obstacles que impedeixen a aquests col·lectius accedir en igualtat de condicions als diferents serveis i participar de forma plena en la societat. L'educació ha de poder garantir que els infants i joves s'incorporin com a participants crítics i actius de la societat, i desenvolupin competències socials, cíviques i interculturals, així com sentit de pertinença envers la comunitat i els valors comuns. Aquesta, ha de ser una de les peces clau en la construcció d'una societat diversa i inclusiva (Agenda Europea per a la Integració de Nacionals de Tercers Països, 2011; Recomanació del consell per a la promoció dels valors comuns, l'educació inclusiva i la dimensió europea de l'ensenyament, 2018).

Totes aquestes regulacions, mostren una imatge general de les principals característiques que vertebrèn, a nivell internacional, els drets dels menors i dels migrats, així com les línies

generals de les polítiques d'integració i acollida, on l'accés equitatiu i igualitari a una educació inclusiva i el reconeixement de la diversitat com aspecte enriquidor de la societat, ocupen un lloc central com a instruments motors de la integració.

3.1.2. Marc normatiu català

Les recomanacions i disposicions contemplades en aquesta normativa internacional, es troben presents en el corpus normatiu que defineix i desplega el sistema educatiu català, així com les polítiques d'acollida dels migrants. En aquest sentit, el sistema educatiu es defineix com inclusiu, acollidor i intercultural, i té com a finalitats principals el ple desenvolupament dels alumnes, la seva capacitat per a participar com a ciutadans actius en la societat i convida-hi, la transmissió dels valors cívics i democràtics, així com el foment de la integració social, com a mitjans per a promoure la cohesió social. L'accés en condicions d'igualtat i l'equitat educativa, són a l'hora principis necessaris per assolir aquests objectius, i finalitats en si mateixes (Decret 150/2017 i Llei 12/2009).

La Llei 12/2009, d'educació, garanteix l'accés a una educació de qualitat per a tothom, eliminant els obstacles que puguin dificultar la seva accessibilitat en condicions d'igualtat i equitat. Complementàriament, la Llei 14/2010, dels Drets i Oportunitats de la infància i l'adolescència reconeix el dret a rebre el màxim nivell d'educació possible de tots els infants i adolescents que resideixin a Catalunya o s'hi trobin eventualment, comproment els poders públics amb la promoció de la igualtat, la integració social dels infants i adolescents, i l'eliminació de qualsevol mena de discriminació per raó d'origen, color o nacionalitat.

El sistema educatiu, es situa com a peça clau en l'acollida i integració dels infants i adolescents nous, i ha de poder detectar i atendre les seves necessitats específiques, respectant la diversitat cultural i d'origen (Llei 12/2009, Llei 10/2010 i Decret 150/2017).

L'aprenentatge de la llengua catalana apareix com un element central d'integració (Llei 10/2010). Aquesta, es defineix com a llengua vehicular de l'escola, així com a factor d'integració, cohesió social i arrelament i es garanteix a tots els alumnes del sistema educatiu el seu aprenentatge. A més, es reconeix la diversitat cultural i lingüística present a les aules, fent una aposta pel plurilingüisme i el respecte a la diversitat, determinant que l'alumnat no podrà ser separat per raó de llengua, i que els alumnes que s'incorporin tardanament al sistema educatiu tindran dret a rebre un suport específic (Llei 1/1998, Llei 12/2009).

En aquest mateix sentit, s'estableix la necessitat de que els centres educatius disposin d'un projecte lingüístic, document que ha d'establir les bases de les línies estratègiques i les accions que es portaran a terme per a fomentar l'ús del català com a llengua vehicular de l'ensenyament, el plurilingüisme, i l'atenció de les diferents necessitats dels alumnes en aquest àmbit (Llei 12/2009).

D'altra banda, es determina que l'escola ha de trobar-se plenament integrada en la comunitat i l'entorn que l'envolta, treballant amb els diferents actors socials i educatius, dins de la seva tasca essencial de foment de la integració, la cohesió social i la convivència, establint que els centres escolars han de comptar amb un Pla d'Entorn, que descriu les línies generals

d'actuació i les accions principals que es portaran a terme per assolir aquest objectiu, on la promoció del català ha d'ocupar un lloc important (Llei 12/2009, Decret 150/2017).

Com es despleguen aquests principis i objectius? S'ha fet referència al Projecte Lingüístic i al Pla d'Entorn, però aquests no són els únics instruments dels que disposa el centre per atendre la diversitat en el marc d'un sistema inclusiu, especialment la diversitat cultural i d'origen. Tant el Decret 150/2017, com el Pla per la llengua i la cohesió social, concreten i despleguen tota una sèrie de mesures i recursos a disposició dels centres per portar a terme aquesta tasca. Aquest darrer document a més, estableix les tres línies principals d'actuació pel que fa a l'alumnat nouvingut: l'establiment d'un pla d'entorn, la construcció d'un centre acollidor, i el desplegament de l'aula d'acollida com a principal recurs d'integració escolar d'aquests alumnes (Departament d'Educació, 2009).

Els centres poden i han d'aplicar tres tipus de mesures per atendre la diversitat: les universals, destinades a l'alumnat en el seu conjunt, i les addicionals i intenses, que es contemplen per aquells alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu. Aquests alumnes són, entre d'altres, els alumnes d'origen estranger i aquells que s'incorporin de forma tardana al sistema educatiu català, així com els que es trobin en una situació socioeconòmica o sociocultural desfavorida (Decret 150/2017).

Una de les línies principals d'actuació per atendre la diversitat cultural és la construcció d'un centre acollidor. En aquest sentit, la responsabilitat d'atendre les necessitats d'aquests alumnes correspon a tot el centre, i a la comunitat educativa en el seu conjunt (Departament d'educació, 2009). Les mesures que es prenen per atendre la diversitat, impliquen als diversos agents educatius i estructures organitzatives del centre: des de l'equip directiu, l'equip docent, els agents dels serveis educatius, la Comissió d'Atenció a la Diversitat o les pròpies famílies. Totes elles, es recullen als diferents documents organitzatius del centre, des del projecte educatiu fins a les programacions d'aula i els plans d'acció tutorial (Decret 150/2017).

Les mesures addicionals i intenses destinades a l'alumnat nouvingut, contemplen el suport lingüístic, l'adaptació dels continguts curriculars, i les aules d'acollida i s'han de prendre tenint en compte les característiques individuals dels alumnes. Totes aquestes mesures individuals, s'han de recollir en els Plans Individualitzats, i s'han d'anar revisant de forma periòdica (Decret 150/2017).

Tot i que la responsabilitat en l'organització i implementació de les diferents mesures d'atenció a la diversitat, implica a tot el centre i la comunitat educativa, les responsabilitats i funcions de cada un dels agents educatius són específiques, complementant-se i superposant-se.

Entre els agents educatius encarregats d'atendre la diversitat cultural, tenen un paper central els assessors de llengua, interculturalitat i cohesió social (ALIC), integrats als equips de llengua, interculturalitat i cohesió social (ELIC), servei educatiu de zona, que atén i assessora els centres i els equips docents en aquest àmbit (Decret 155/1994; Decret 150/2017, Departament d'educació, 2009).

Les seves funcions, van des de l'assessorament a l'equip directiu en la confecció i renovació dels projectes lingüístics i els plans d'entorn, fins a l'orientació del professorat en l'avaluació dels alumnes, l'adaptació curricular i l'elaboració dels Plans Individualitzats, en col·laboració, en aquest cap, amb els Equips d'Assessorament Psicopedagògic, que assumeix l'orientació en l'elaboració dels PI. Específicament, els ELIC tenen la funció d'assessorar el professorat sobre metodologies, materials i recursos específics per l'atenció a l'alumnat nouvingut, així com sobre l'organització de les aules d'acollida. En aquest sentit, el treball en xarxa amb el tutor de l'aula d'acollida, és fonamental per garantir una correcta atenció educativa a l'alumnat nouvingut (Decret 155/1994, Departament d'Educació, 2009).

Un altre dels agents educatius que pot disposar el centre és el de coordinador de llengua, interculturalitat i cohesió social. Aquest, ha de formar part de l'equip docent del centre, i les seves funcions són les de coordinar les accions que es realitzin en aquest àmbit, donar suport a la confecció dels diferents documents normatius i treballar en xarxa amb els ELIC (Departament d'educació, 2009).

La darrera de les línies principals que marca el Pla LIC per atendre la diversitat cultural, és la implementació en els centres de les aules d'acollida, que implica també l'establiment d'un altre agent educatiu molt important en l'atenció de l'alumnat nouvingut: el tutor de l'aula d'acollida.

Les aules d'acollida són alhora un recurs i una estratègia organitzativa i metodològica. La finalitat d'aquestes és facilitar que els alumnes nouvinguts adquireixin i desenvolupin les habilitat necessàries per incorporar-se, el més aviat possible i en les millors condicions possibles a l'aula ordinària, fomentant la seva integració social. L'aula d'acollida es concep com un recurs obert, flexible i dinàmic, que en tot moment s'insereix en la dinàmica del centre (Departament d'educació, 2009).

Entre els seus objectius específics, es troben: l'aprenentatge de la nova llengua de la societat d'acollida, fent especial èmfasi en les habilitats comunicatives bàsiques, que poden permetre a l'alumne desenvolupar-se amb normalitat a la societat d'acollida, així com incorporar-se a l'aula ordinària; el desenvolupament de les habilitats escolars i els hàbits d'estudi, així com el coneixement de la dinàmica i funcionament del centre i l'aula, que els permetin també incorporar-se a l'aula ordinària; en darrer lloc, però no menys important, ressalta l'atenció a les necessitats emocionals i de relació social, i la facilitació de la seva integració social al grup classe, treballant les habilitats socials dels infants. Aquest darrer objectiu resulta especialment important per entendre els principis que fonamenten aquest recurs educatiu. És a dir, la seva concepció com espai obert, flexible i dinàmic, que només s'entén des d'aquesta finalitat última d'integració social dels alumnes (Departament d'educació, 2009).

L'organització concreta dels horaris, ràtios, professionals que intervenen i matèries que s'imparteixen, queden a decisió de cada centre, però el Pla LIC estableix una sèrie d'orientacions per garantir que els principis que fonamenten aquest recurs es compleixen. Així doncs, no es recomana que els alumnes acudeixin a l'aula d'acollida més de 15 hores per setmana, de forma que pugin participar amb el grup classe de l'aula ordinària, per millorar la seva integració. Aquest temps en tot cas, s'ha d'avaluar de forma individual i revisar-se de

forma periòdica per adaptar-se a l'evolució dels alumnes. En el mateix sentit, no es recomana que cap alumne estigui més de dos anys participant a l'aula d'acollida (Departament d'educació, 2009).

L'atenció dels alumnes en aquest recurs, ha de permetre un aprenentatge de la llengua i les habilitats escolars intensiu, i és per això que s'estableix com a ràtio adequada 12 alumnes per cada docent a l'aula. També especifica que el centre ha d'escollir, d'entre l'equip docent, un tutor de l'aula d'acollida, que serà l'encarregat d'atendre aquest recurs.

Les funcions d'aquest docent, es complementen amb les del Coordinador LIC i els ALIC. Impliquen la gestió de l'aula, l'aplicació de metodologies d'immersió lingüística, la col·laboració amb el tutor de l'aula ordinària i els agents dels serveis educatius en l'elaboració dels Plans Individualitzats i les adaptacions curriculars, i la coordinació amb la resta de docents que atenen els alumnes nous, assegurant una mateixa línia d'actuació (Decret 155/1994 i Decret 150/2017).

En definitiva, les aules d'acollida són un recurs integrat en el sistema educatiu català, que tracta de donar resposta, dins un marc més general de recursos i polítiques d'atenció als alumnes nous i tractament de la diversitat cultural, a les necessitats educatives d'aquests alumnes, sempre amb l'objectiu posat en la seva integració, per fer de l'educació un motor real d'integració i cohesió social.

3.2. Marc Teòric

Com s'avançava anteriorment, interculturalitat, integració i inclusió, són els conceptes que vertebraven el desplegament normatiu i pràctic de les polítiques d'acollida de l'alumnat nouvingut, i, en conseqüència de les aules d'acollida. Aquests conceptes, tal i com es conceben avui dia, han sorgit de profunds debats teòrics amb implicacions però, clarament pràctiques. És a dir, han sorgit de problemàtiques reals que les societats, al llarg de la història recent, han hagut d'enfrontar. En aquest sentit, les diferents teories i models que tracten de donar resposta a aquestes problemàtiques, tenen tant d'estudi de la realitat, com de proposta ètica i política. És a dir, en paraules de Giménez, són tant analítics com axiològics, fet que no és exclusiu d'aquesta problemàtica, sinó de l'estudi general de les realitats humanes i socials (Giménez, 1996). En aquest sentit, l'estudi de la realitat no hauria de servir només per analitzar i descriure, sinó, especialment per transformar, que no significa restar rigor en l'anàlisi, sinó defugir d'una pretesa neutralitat, que la diversa quantitat de paradigmes existents, a vegades complementaris, a vegades contradictoris, desmunta completament. Sigui quin sigui el paradigma del que es parteixi, resulta evident, per la mateixa naturalesa axiològica dels mateixos, que impliquen una posició ètica, l'assumpció d'una sèrie de valors, que configuren la mirada a través de la qual s'analitza la realitat.

Aquesta recerca es posiciona en el marc del paradigma de l'educació inclusiva i l'educació intercultural, ja que són aquests paradigmes els que poden donar una resposta basada en els valors de la diversitat, la equitat i la igualtat, a les problemàtiques socials que ha generat l'augment de les minories culturals a les societats europees actuals.

3.2.1. Polítiques de gestió de la diversitat cultural

Les polítiques d'integració dels migrants, s'inscriuen en un camp més ampli, el de les polítiques de gestió de la diversitat cultural. Dins una mateixa societat, poden conviure grups culturalment diversos, com és el cas del poble gitano a Espanya, o dels pobles Valò i Flamenc a Bèlgica. En aquest sentit, els models de gestió de la diversitat cultural que s'exposaran a continuació, neixen en moments històrics concrets, i responen per tant, també a necessitats i condicions socials concretes. És necessari doncs, tenir en compte aquesta mirada històrica, a l'hora de repassar les seves principals característiques.

Seguint la proposta de Giménez (Giménez, 2003), els models polítics de gestió de la diversitat es poden classificar en dos categories principals. Els que promouen l'exclusió de les cultures minoritàries, i els que fomenten la seva inclusió.

Ente els primers, trobem aquells que practiquen i avalen la discriminació, la segregació i l'eliminació física de les minories. Els segons, de tipus inclusiu, es divideixen també en altres dues categories: els sistemes homogeneïtzadors, on la inclusió és només aparent, i que inclourien els models assimilacionista i de fusió cultural o Melting Pot, i els pluriculturals o inclusivius reals, caracteritzats per l'acceptació de la diversitat cultural. Aquesta darrera categoria inclouria els models multicultural i intercultural (Giménez, 2003).

El model assimilacionista, respon a una lògica homogeneïtzadora i proposa que, amb el pas del temps, les minories ètniques han d'anar perdent les seves característiques culturals en favor de les de la cultura dominant. Es un model d'uniformització cultural, en front dels models de pluralisme cultural, (Chacón, 2008).

S'han formulat moltes crítiques a aquest model, començant per la seva conceptualització com a entitats homogènies, tant de la societat d'acollida, com de la societat resultant del procés d'assimilació de la minoria. En segon lloc, s'ha criticat la proposta unidireccional de canvi d'aquest model, que pressuposa que és únicament el grup minoritari el que ha de canviar i adaptar-se a la societat majoritària, mentre aquesta resta invariant. A més, es concep el resultat de forma globalitzant, donant per fet que, inevitablement, al final del procés d'assimilació està sempre la plena ciutadania del grup minoritari, i la completa eliminació dels prejudicis i estereotips negatius que el marquen (Giménez, 2003).

El model de fusió cultural o Melting Pot, històricament, apareix en un moment molt concret, per descriure les realitats socioculturals d'alguns països, especialment pel que fa al naixement dels Estats Units. La configuració de l'estat americà, a través de les diferents onades migratòries, provinents especialment dels països del nord i centre d'Europa i Anglaterra, feia preveure, segons aquest model, que de la troballa de totes les cultures, en naixeria una de nova que incorporaria elements de totes elles. Contràriament a l'assimilacionisme, aquest model reconeixia el procés com a multidireccional, és a dir, reconeixia l'aportació de tots els actors en la nova síntesis, però continuava proposant la societat resultant com una entitat homogènia, amb la previsible pèrdua dels trets identitaris popis de cada grup cultural (Giménez, 2003).

Els models multiculturalista i interculturalista, apareixen per superar els aspectes més criticats dels models anteriors. Es caracteritzen pel pluralisme cultural, i comparteixen assumeixen la diversitat cultural com quelcom positiu i que cal preservar.

El model multiculturalista, reafirma i celebra la realitat multicultural de moltes societats, enfront de la tendència a la unificació de les mateixes. Es tractaria però, d'un model estàtic, més aviat descriptiu de la realitat, que concep cada cultura com un nucli tancat, obviant l'intercanvi que es produeix entre els diferents grups culturals d'una mateixa societat.

El model interculturalista, tracta de superar aquestes limitacions, posant el focus sobre l'intercanvi cultural, i la creació d'una nova síntesis cultural. Aquest model tindria en compte que el procés es dona de manera bidireccional, entre la minoria i la societat d'acollida, i que són els dos actors els que canvien. Aquesta nova síntesis cultural però, no implicaria la pèrdua dels trets identitaris propis que proposava el model de fusió cultural, ni una nova societat homogènia, sinó l'aparició de nous trets cultural, a partir de la integració de les aportacions dels grups culturals minoritaris en la cultura base de la societat d'acollida. El resultat és una societat diversa i en constant intercanvi cultural i adaptació mútua (Giménez, 1996).

En aquest model, la integració de les minories culturals implica reconèixer i preservar la seva pròpia identitat, i, a la vegada fer possible la seva plena participació com a ciutadans, en les mateixes condicions que les de la societat majoritària. La integració doncs, queda plenament lligada al concepte de diversitat, i al de ciutadania (Chacón, 2008).

3.2.2. Integració, inclusió i assimilació

Inclusió i integració són conceptes àmpliament debatuts i pels que no existeix una definició consensuada. Moltes vegades, s'ha assimilat el concepte d'integració al d'assimilació, implicant per aquest terme, les mateixes conseqüències pel que fa als grups minoritaris, és a dir, la pèrdua de la seva identitat cultural pròpia. D'altres, s'ha contraposat amb el d'inclusió.

Existeix una altra definició del terme, però, que el contraposa a l'assimilació, i el relaciona en canvi amb el concepte d'inclusió. Segons aquesta definició, es tractaria d'un procés pel qual una cultura amb característiques distintives, s'integra dins una societat majoritària i aquesta s'adapta a ella, i accepta els seus trets identitaris distintius sense forçar-la a canviar-los i abandonar-los (Giménez, 1996).

Aquesta definició del terme integració es basa en uns principis allunyats dels de l'assimilacionisme, més propers al del pluralisme cultural. D'una banda, implica que la cultura minoritària no és forçada a abandonar els seus trets identitaris. D'altra, proposa un procés d'adaptació mutu, on el canvi no es produiria només en la minoria sinó també en la societat acollidora, la cultura majoritària. (Giménez, 1996)

El procés d'integració es pot considerar com un canvi sociocultural, de caràcter multidimensional. Entre aquestes dimensions, trobem les referides més directament a l'estatus legal i laboral, i les relacionades amb els elements socials: residencial, sanitària, educativa, etc. L'aspecte educatiu de la integració, es pot definir com la inclusió dels infants, adolescents i joves migrants en un sistema educatiu intercultural, en les mateixes condicions i

trajectòries que els seus iguals autòctons. La dimensió cultural és també important, i passa, no només per facilitar l'adquisició i aprenentatge dels codis necessaris per accedir a la plena participació ciutadana dins la societat majoritària, sinó especialment pel reconeixement dels trets identitaris de la cultura minoritària i el seu coneixement. Es tracta de que les estructures socials i culturals incorporin els elements de les cultures minoritàries, és a dir, es tracta d'un canvi bidireccional (Giménez, 1996).

L'adquisició de la ciutadania, en el sentit de la plena participació en la societat i de l'accés en igualtat de condicions als serveis a l'abast de la població autòctona, tenen un lloc central i esdevenen una de les principals finalitats del procés d'integració (Chacón, 2008). Aquest procés doncs, no es pot entendre en el marc dels models assimilacionistes, sinó íntimament relacionat amb la inclusió i els models pluriculturals de gestió de la diversitat.

3.2.3. El paradigma de l'educació intercultural

L'educació i els sistemes educatius, com a instruments de cohesió social, transmissors dels valors de la societat on s'insereixen, han suposat tradicionalment un dels principals vehicles per assimilar les minories a la cultura majoritària de la societat, un instrument d'uniformització cultural (Fernández Enguita, 2004).

Per contra, l'educació intercultural és un model educatiu, que trasllada els postulats de l'interculturalisme a l'àmbit concret de l'educació, establint-se com a instrument en favor de la integració social de les cultures minoritàries, en el sentit que s'ha definit de plena participació ciutadana i accés als serveis en igualtat de condicions, i el reconeixement i celebració de la diversitat cultural present a les aules i en la societat.

L'educació intercultural, es vertebra al voltant de dos eixos que fan referència a aquests dos conceptes de reconeixement i integració.

D'una banda, suposa visibilitzar i posar en valor la pluralitat cultural present a les aules i a la societat, fent visible els biaixos etnocèntrics presents als continguts curriculars. És a dir, revisar els continguts i les metodologies, per incloure les manifestacions culturals i trets identitaris específics dels diferents grups culturals presents a les aules, i fomentar valors de reconeixement i respecte per la diversitat cultural, promovent el diàleg intercultural i social.

D'altra banda, implica establir mesures i recursos educatius específics, per atendre les necessitats concretes dels alumnes, derivades de la diversitat cultural i d'origen, que fomentin la seva integració escolar. Aquestes mesures, han de donar un lloc prominent a l'aprenentatge de la llengua de la societat d'acollida, com a element central d'integració, i de cohesió social, sense oblidar la necessària atenció a les necessitats emocionals i relacionals dels alumnes. L'atenció a aquestes necessitats, no pot suposar una segregació dels alumnes nous de la resta d'alumnes, que vagi en contra de la seva integració a l'escola. Integrar i incloure no pot segregar.

3.2.4. Aules d'acollida

Les aules d'acollida es fonamenten en aquest model d'educació intercultural i inclusiva, tal i com està reconegut en la normativa exposada anteriorment, i constitueixen un dels recursos que, amb diferents denominacions, s'ha anat implementant i estenent, no només arreu de l'Estat, sinó, amb particularitats específiques, a altres països del nostre entorn europeu i occidental (Carrasco Pons, 2005).

En funció de com s'organitzi i es porti a la pràctica aquest recurs, pot constituir, en lloc d'una eina d'integració inclusiva, un espai segregador, que dificulti precisament, el contacte i diàleg intercultural a l'escola, com és el cas de les primeres aules d'acollida que es van desplegar al Quebec, a la dècada dels 70 (Vila Mendiburu et al., 2011).

Aquest risc, està en la base precisament, d'una de les crítiques que s'han formulat als Tallers d'Adaptació Escolar. Aquest recurs antecedeix al desenvolupament de les aules d'acollida, com a mesura d'integració escolar dels alumnes nouvinguts. Són recursos exteriors al centre, que tenen com a finalitat introduir a l'alumnat nouvingut en l'ús de la llengua vehicular de l'escola i aprenentatges bàsics per a la seva incorporació al sistema educatiu. Aquests recursos han estat criticat pel seu caràcter segregador que dificulta la integració de l'alumnat nouvingut al sistema educatiu ordinari (Alegre Canosa, 2009; Benito Pérez, González Motos, 2008).

Les aules d'acollida, pretenen anar més enllà dels TAE, superant els aspectes més negatius d'aquests dispositius, especialment pel que fa a la seva segregació respecte l'entorn escolar. Aquests recursos s'integren dins l'espai del centre, i la dinàmica ordinària de l'aula. Suposen un reforç per a l'adaptació dels alumnes, però que s'insereix i complementa amb l'atenció que reben en el marc de les activitats ordinàries de l'aula i del centre. Els avantatges semblen clars: major vinculació de l'alumnat nouvingut amb les dinàmiques de l'escola, interlocució estable amb les famílies, major coordinació dels docents i altres agents educatius, flexibilització dels horaris i aprofitament de recursos i materials didàctics (Alegre Canosa, 2009).

Les aules d'acollida, tenen ja un cert recorregut des del seu desplegament, que ha permès a diversos autors, estudiar la seva eficàcia, tant des d'un punt de vista quantitatiu, mitjançant els resultats de les proves de competència lingüística i qüestionaris d'adaptació escolar (Vila Mendiburu et al., 2011), com a través de les experiències i percepcions que tenen els alumnes i docents (Carrasco Macías i Coronel Llamas, 2017; Cernadas Ríos et al., 2013; Fernández Larragueta, Fernández-Sierra i Rodorigo, 2017).

Aquestes recerques, mostren l'acollida positiva que han rebut aquests recursos per part dels docents, i la seva confiança en que resulten eficaços per assolir els seus objectius (Cernada Ríos et al., 2013). També els alumnes tenen una percepció positiva d'aquestes aules, en el sentit que els ha ajudat a poder integrar-se millor en l'entorn escolar (Fernández Larragueta et al., 2017).

D'altra banda, s'ha pogut establir una relació positiva entre el nivell d'adaptació escolar dels infants, el nivell d'aprenentatge de la llengua, la proximitat de la llengua d'origen amb les llengües catalana i castellana i el nivell d'escolarització previ. Igualment s'ha establert una influència negativa entre el temps d'estada a l'aula d'acollida (tant en número d'hores

mensuals, com en mesos que els alumnes assisteixen al recurs) i el nivell lingüístic i l'adaptació escolar. Les relacions entre aquests factors però, són complexes, i resulta complicat establir relacions causals (Vila Mendiburu et al., 2011).

En quant a les dificultats trobades, destaca la manca de formació dels docents en matèria d'interculturalitat, com un dels principals problemes que obstaculitzen l'establiment de l'aula d'acollida com a espai inclusiu que fomenti l'interculturalitat (Cernada Ríos et al., 2013). Freqüentment, els docents consideren que la resposta a la diversitat cultural, s'ha de donar des dels departaments d'orientació, o és un assumpte que competeix únicament a aquests professionals i als tutors de l'aula d'acollida (Carrasco Macías, i Coronel Llamas, 2017).

Alguns dels estudis que s'acaben de citar, mostren com encara, molts docents, consideren que l'atenció a l'alumnat nouvingut correspon més als departaments d'orientació i serveis específics, que a ells mateixos. Partint d'aquest punt de vista, és difícil veure com poden sorgir pràctiques inclusives i interculturals. La manca de formació docent per poder implementar aquest model s'entreu com a important, però, cal seguir investigant per detectar les mancances i dificultats que troben els professionals i centres a l'hora de treballar amb els alumnes nouvinguts i implementar la perspectiva intercultural i inclusiva en les seves pràctiques educatives.

Aquesta recerca, pretén abundar en la detecció d'aquestes dificultats i aspectes positius, i sumar-se a altres estudis, per poder, a través de la contrastació d'experiències i opinions, mostrar què cal canviar de les aules d'acollida, com donar suport als docents en la seva tasca, i si la perspectiva intercultural i inclusiva, *consagrada* a la normativa, és una realitat als centres i entre els docents. És a través d'aquesta avaluació, que es podran introduir els canvis que facin de l'escola un entorn realment inclusiu i intercultural. És l'objectiu d'aquesta recerca, contribuir humilment en aquesta direcció. En definitiva, les aules d'acollida es mostren com recursos útils i eficaços, però encara cal caminar per oferir als docents la formació necessària per poder desenvolupar plenament el model educatiu intercultural.

3.2.5. Aportació a la societat i aspectes ètics

Segons el paradigma socioconstructivista, al qual s'adscriu l'autor d'aquesta recerca, el coneixement és quelcom que es construeix. No és estable, ni únic, ni universal, sinó fruit de la interpretació que cada persona fa de la realitat, i dels intercanvis socials on es posen en joc aquestes interpretacions individuals. No és per tant, aliè al context, en el sentit més ampli del terme: social i cultural, econòmic i històric, però també situacional (Monereo, 2003).

En aquest sentit, aquesta recerca, pretén, a través de l'experiència dels propis participants, fomentar la seva reflexió individual i conjunta, per promoure un canvi cap a models de pràctiques educatives interculturals i inclusius. Pretén inscriure's en l'àmbit de la investigació *educativa*, i només de la investigació *en educació* (Buendia Eisman i Berrocal de Luna, 2001)

En el mateix sentit, es pretén, a través de les experiències i reflexions dels participants, fomentar i participar del debat al voltant del caràcter real de les pràctiques i recursos educatius desplegats per atendre els alumnes nouvinguts. No n'hi ha prou amb incloure els conceptes d'interculturalitat i inclusió en les diferents normatives, ni amb afirmar que

determinades pràctiques i recursos es basen en ells. És necessari mantenir una reflexió i crítica constants, per descobrir com funcionen realment les pràctiques i recursos que es despleguen, i avaluar si ho fan responent als principis de l'educació inclusiva i intercultural, o aquestes són només etiquetes buides de contingut, que, poden inclús amagar pràctiques segregadores.

És amb aquesta voluntat de descobriment i debat que s'ha portat a terme aquesta recerca, que en tot moment ha garantit la privacitat dels participants i la seva autonomia, tractant les seves dades d'acord amb el que estableix la normativa de protecció de dades, fent ús dels documents de consentiment informat i voluntari per participar en la recerca, informant de la finalitat de la mateixa i compartint els resultats amb aquests.

En definitiva, aquesta recerca pretén fomentar la reflexió sobre les pràctiques educatives per atendre els alumnes nouvinguts, amb el convenciment de que el paradigma de l'educació inclusiva i intercultural, parteix d'uns principis ètics que promouen, el respecte i l'acollida de la diversitat, la convivència, la igualtat i la equitat. Com es comentava anteriorment, qualsevol model de la realitat en l'àmbit de les ciències humanes i socials, és, sobretot, una interpretació, una proposta (Giménez, 1996). I la proposta d'aquesta recerca, és caminar cap a una major equitat, igualtat i diversitat en les pràctiques educatives.

4. Plantejament del problema

Com ja s'ha comentat repetidament, el nombre d'alumnes estrangers no ha parat de créixer en les darreres dècades. Hi ha hagut canvis normatius en l'atenció a la diversitat, basats en la inclusió com a idea vertebradora de tot el sistema educatiu (Decret 150/2017, 2017).

Aquests canvis, tant socials, com normatius, mereixen revisar els recursos educatius de que disposem, per poder-los testejar i adaptar.

És important poder donar veu als professionals que treballen dia a dia amb els alumnes nouvinguts, per poder donar profunditat i significació a les dades objectives, i als marcs teòrics que sustenten aquests recursos i model educatiu.

A més, és important poder compartir experiències, per avaluar-les també i disposar d'un recull de bones pràctiques, així com detectar els aspectes a millorar.

Tenint aquests motius presents, el present estudi es planteja al voltant d'una qüestió principal:

Són eficaces les aules d'acollida com a dispositius facilitadors de la integració escolar dels alumnes nouvinguts?

Hi ha però, altres qüestions que es relacionen amb aquesta i que responen, de forma anàloga, a les diferents finalitats d'aquests recursos: l'aprenentatge de la llengua, l'adquisició de les habilitats i hàbits d'estudi necessaris per incorporar-se a l'aula ordinària i la integració social dels alumnes al centre escolar. Paral·lelament, la recerca es planteja també altres qüestions com són:

Milloren les aules d'acollida l'aprenentatge de les llengües catalana i castellana dels alumnes nouvinguts?

Resulten eficaces les aules d'acollida per facilitar la incorporació dels alumnes nouvinguts a l'aula ordinària?

Resulten eficaces les aules d'acollida per facilitar la integració social i relacional dels alumnes nouvinguts en el grup classe?

Per poder donar resposta a aquestes qüestions, es va plantejar un estudi de tipus ex-post-facto, que combina la metodologia d'enquestes amb la d'entrevistes. La mostra escollida està formada per docents de secundària d'instituts de Catalunya, que compten amb aula d'acollida i altres agents educatius que treballen atenent l'alumnat nouvingut. La combinació d'aquestes dues metodologies resulta interessant, per poder obtenir dades tant quantitatives com qualitatives i per tant una major riquesa en la discussió dels resultats i les conclusions inferides. Malgrat tot, com es comentarà més extensament, finalment les entrevistes no es van poder realitzar, i l'estudi va mancar d'aquest aspecte qualitatiu.

Alguns estudis indiquen que, les expectatives i percepcions del professorat que atén alumnes nouvinguts, varien segons el càrrec que ocupen. Els tutors d'aula d'acollida, tindrien percepcions i expectatives més positives envers els alumnes nouvinguts que els tutors de l'aula

ordinària (Mayans Balcells i Sánchez Merino,). Resulta interessant veure si aquestes diferents percepcions es repliquen quan l'objecte analitzat són les aules d'acollida i no els alumnes.

L'elecció de la mostra ha estat de tipus intencional i s'ha basat en dues vies: el contacte amb docents de diversos instituts de l'àrea de Ciutat Vella de Barcelona, a través del equip de llengua i cohesió social del territori, i la publicació de l'enquesta en diversos fòrums de docents, tant generals com específics d'aula d'acollida.

4.1. Objectius

En base a les preguntes formulades, el context escollit i el marc metodològic plantejat, aquesta recerca persegueix els objectius que es detallen a continuació:

Objectiu general:

Analitzar l'eficàcia de les aules d'acollida com a recursos d'integració escolar dels alumnes nouvinguts, a través de la percepció dels agents educatius que hi treballen.

Objectius específics:

- O1. Descriure la percepció dels agents educatius respecte l'eficàcia de les aules d'acollida per facilitar la incorporació dels alumnes nouvinguts a l'aula ordinària.
- O2. Descriure la percepció dels agents educatius respecte l'eficàcia de les aules d'acollida com a recursos facilitadors de la integració social i relacional dels alumnes nouvinguts.
- O3. Descriure la percepció dels agents educatius respecte l'eficàcia de les aules d'acollida com a recursos facilitadors de l'aprenentatge de les llengües catalana i castellana.
- O4. Mesurar la percepció dels agents educatius participants respecte l'eficàcia de les aules d'acollida, com a recursos d'integració escolar, en funció del càrrec desenvolupat al centre.

5. Plantejament metodològic

5.1. Tipus d'investigació i variables d'estudi

La present recerca es basa en una metodologia mixta. La vessant quantitativa o empírico-analítica, s'incorpora a través d'un qüestionari que ha de respondre la totalitat de la mostra seleccionada. La vessant qualitativa, es basa en l'ús de l'entrevista, i del model d'entrevista escollit, semiestructurada i no directiva, amb l'objectiu de completar les dades obtingudes a través del qüestionari, amb informació més rica i detallada, i està dirigida únicament als tutors d'aula d'acollida participants. Com s'explica més endavant, les entrevistes no es van poder realitzar, quedant l'estudi mancat de l'aspecte qualitatiu.

D'altra banda, es tracta d'un estudi de tipus ex-post-facto, no experimental i descriptiu, que tracta d'analitzar i descriure una realitat ja donada, en un context real, en aquest cas, l'eficàcia de les aules d'acollida.

En base als objectius establerts per aquesta recerca, i amb la intenció d'operacionalitzar-los per fer possible el seu estudi a través del qüestionari i l'entrevista, s'han establert 3 dimensions, cadascuna de les quals es compon de diverses variables, que han estat la base per poder desenvolupar els instruments de recerca. A continuació es presenta una taula amb la relació de cada objectiu amb les seves variables.

Taula 1. Relació d'objectius, dimensions i variables.

	Objectius	Dimensions	Variables
OG: Analitzar l'eficàcia de les aules d'acollida com a recursos d'integració escolar dels alumnes nous, a través de la percepció dels agents educatius que hi treballen.	OE1: Descriure la percepció dels agents educatius respecte l'eficàcia de les aules d'acollida per facilitar la incorporació dels alumnes nous a l'aula ordinària	Adaptació escolar	Adquisició de competències d'estudi Aprentatge de les normes i dinàmiques de centre i l'aula
	OE2: Descriure la percepció dels agents educatius respecte l'eficàcia de les aules d'acollida com a recursos facilitadors de la integració social i relacional dels alumnes nous	Integració social i relacional	Diversitat relacional Aïllament
	OE3: Descriure la percepció dels agents educatius respecte l'eficàcia de les aules d'acollida com a recursos facilitadors de l'aprenentatge de les llengües catalana i castellana.	Aprentatge de la llengua catalana	Expressió oral Expressió escrita Comprensió oral Comprensió escrita
	OE4: Mesurar la percepció dels agents educatius participants respecte l'eficàcia de les aules d'acollida, com a recursos d'integració escolar, en funció del perfil professional desenvolupat al centre	Totes	Totes

Nota: elaboració pròpia

5.2. Mostra i participants

Es tracta d'una mostra de tipus no probabilística i intencional. Per seleccionar-la, s'ha realitzat una recerca contactant amb els Equips LIC de diferents districtes de Barcelona i municipis de la seva àrea metropolitana. A través d'aquest equips s'ha pogut contactar amb els equips docents dels centres dels quals són referents. A més, s'ha compartit el qüestionari online a diversos fòrums de docents, tant generals como específics d'aula d'acollida. La mostra resultant es compon de 26 professionals del sistema educatiu, que es distribueixen en les següents categories: professionals de llengua, cohesió social i atenció a la diversitat, tutors d'aula d'acollida i docents de l'aula ordinària, siguin tutors o professorat especialista, independentment de la seva participació dins l'aula d'acollida.

A continuació es presenta una graella amb el resum de les dades demogràfiques de la mostra.

Taula 2: dades demogràfiques de la mostra

Perfil professional	Edat	Sexe	Freqüència	Percentatge
Professionals de llengua, cohesió social i atenció a la diversitat	25-35	Home	0	0%
		Dona	2	7,692%
	35-45	Home	0	0%
		Dona	2	7,692%
	>45	Home	0	0%
		Dona	3	11,538%
Tutor d'aula d'acollida	25-35	Home	0	0%
		Dona	2	7,692%
	35-45	Home	0	0%
		Dona	2	7,692%
	>45	Home	0	0%
		Dona	2	7,692%
Docents aules ordinàries	25-35	Home	2	7,692%
		Dona	4	15,384
	35-45	Home	0	0%
		Dona	2	7,692%
	>45	Home	1	3,846%
		Dona	4	15,384

Nota: elaboració pròpia.

5.3. Instruments i estratègies de recollida d'informació

Els instruments a través dels quals es pretenen assolir els objectius de la recerca s'han escollit i elaborat en base a les característiques de la metodologia proposada, de tipus mixt, malgrat que, com s'ha comentat i s'explica més extensament en el següent apartat, no es van poder realitzar les entrevistes plantejades, es descriuran en aquest apartat les seves característiques i procés de creació del guió i les preguntes.

En primer lloc, pel que fa a l'aspecte quantitatiu de la recerca, s'ha dissenyat un qüestionari basat en els *Instruments d'avaluació i recollida de dades*, del departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, per a les aules d'acollida (Departament d'Educació, 2019). Pel que fa a l'aspecte qualitatiu, s'ha elaborat una entrevista semiestructurada, individual, focalitzada i no directiva (Rodríguez-Gómez, 2016).

La relació entre els objectius de l'estudi, els instruments i els ítems i qüestions de cada instrument es pot consultar a [l'Annex 1](#) d'aquest document.

El qüestionari elaborat és de tipus likert amb 5 opcions de resposta, amb opció neutra, on els participants han de mostrar el seu acord amb les afirmacions que es proposen, marcant una de les opcions que van de "gens d'acord" a "molt d'acord" i que es codifiquen numèricament d'1 a 5 respectivament. Es compon de 24 ítems, repartits de forma equitativa entre les tres dimensions definides, amb 8 ítems per cada dimensió, per tal que cada una tingui el mateix pes en la puntuació final del qüestionari. La distribució dels ítems en funció de les diferents variables es pot consultar a [l'Annex 1](#) d'aquest document.

La puntuació màxima del qüestionari és de 120, sent la seva puntuació mitja 60 i la mínima 24. S'estableixen 4 nivells de puntuació: baix (24-48 punts), mig-baix (49-72 punts), mig-alt (74-96 punts) i alt (97-120 punts). La puntuació màxima per a cada dimensió és de 40, la mitja de 20 i la mínima 8. Els nivells de puntuació establerts són els mateixos: baix (8-16), mig-baix (17-24), mig-alt (25-32) i alt (33-40).

El qüestionari es pot consultar a [l'Annex 2](#) d'aquest document. La seva administració s'ha realitzat de forma online mitjançant la plataforma google forms i es pot consultar en el següent enllaç: <https://forms.gle/DaPcNHH14HfcEM5E7>

Pel que fa a l'elaboració de l'entrevista, s'ha seguit el mètode proposat per Rodríguez-Gómez (Rodríguez-Gómez, 2016). A partir de les preguntes d'investigació i les variables identificades, s'han definit una sèrie de tòpics, a partir dels quals s'ha realitzat una primera pluja d'idees amb diferents preguntes per cada tòpic. Posteriorment, aquestes preguntes han estat revisades i depurades fent servir el criteri d'equivalència, i neutralitat dels enunciats.

Es tracta d'una entrevista semiestructurada, individual, focalitzada i no directiva, en línia, realitzada mitjançant videoconferència. Tot i que les raons per haver escollit aquesta tipologia d'entrevista online, han estat conjunturals (per impossibilitat d'accedir d'altra manera als participants), i que comporten alguns inconvenients, com la possible fallada dels components tecnològics utilitzats o la pèrdua de gran part de la informació contextual i no verbal, també presenta avantatges de tipus pràctic respecte les entrevistes presencials, com són la major disponibilitat i flexibilitat, tant horària com espacial, per realitzar-les (Rodríguez-Gómez, 2016). L'ús de l'entrevista com a instrument metodològic en el marc d'aquesta recerca, es basa en la seva utilitat per a contrastar i aprofundir en les dades obtingudes mitjançant el qüestionari. El guió fet servir, es pot consultar a [l'Annex 3](#) d'aquest document.

5.4. Mètode d'anàlisi de dades

Per a l'anàlisi de les dades obtingudes dels qüestionaris, s'ha fet servir el programari d'anàlisi estadístic PSPP. Es tracta d'un software lliure, que imita en el seu disseny i funcions al programa SPSS. Per l'organització prèvia de les dades i confecció de taules de dades senzilles, s'ha fet servir el programa EXCEL.

L'estratègia d'anàlisi s'ha centrat d'una banda en trobar relacions entre les diferents variables del qüestionari i la seva puntuació total i, d'altra banda, en cercar diferències significatives en els resultats en funció del perfil professional dels participants, la seva edat i sexe.

En primer lloc s'ha realitzat la prova K-S per comprovar que la distribució de les dades s'ajusta a una distribució normal. Per la recerca de relacions entre variables s'ha fet servir l'anàlisi correlacional, i per les diferències entre grups l'estadístic ANOVA i la prova t per a mostres independents.

6. Resultats

A continuació s'exposarà el procés de recollida de dades i codificació de la informació, i els resultats obtinguts a partir de l'anàlisi d'aquesta.

6.1. Recollida de dades

Les dades es van recollir mitjançant el qüestionari d'avaluació de l'eficàcia docent, descrit a l'apartat anterior. Com ja s'ha comentat, es tracta d'un qüestionari online autoadministrat tipus likert amb 5 opcions de resposta, on els participants han d'expressar el seu grau d'acord amb una sèrie d'afirmacions, cadascuna de les quals conforma un dels ítems del qüestionari. Les dades van ser recollides entre el 22 d'abril de 2020, i el 20 de maig de 2020, i van respondre un total de 26 participants, les dades demogràfiques dels quals estan recollides a l'apartat anterior del present document. Els ítems del qüestionari, avaluen 3 dimensions: adaptació escolar, integració social i relacional i aprenentatge de la llengua, cadascuna de les quals estava a l'hora dividida en diverses variables (taula 1). A més, la primera plana demanava informació respecte a l'edat, el sexe i el perfil professionals dels participants, per tal de poder realitzar un posterior anàlisi en base a aquestes dades demogràfiques, especialment pel que fa al perfil professional, ja que constitueix un dels objectius de l'estudi.

Pel que fa a les entrevistes, no es van poder trobar tutors d'aula d'acollida que volguessin participar en la recerca. Malgrat es va intentar contactar amb diversos instituts i equips de llengua i cohesió social de l'àrea metropolitana de Barcelona, la situació d'emergència sanitària va suposar una complicació i barrera a l'hora de comunicar-se, a més d'una sobrecàrrega de feina pels docents, que finalment van implicar que no es trobessin participants. Tot i que les dificultats en la comunicació i el contacte a l'hora de trobar la mostra per respondre el qüestionari van ser similars, la flexibilitat a l'hora de respondre'l (online i en qualsevol moment) i el fet de compartir-lo en grups i fòrums online de docents (tant generals com específics de tutors d'aula d'acollida) van facilitar que finalment 26 persones el responguessin.

6.2. Tractament i codificació de la informació

A cada opció de resposta del qüestionari, se li va assignar un codi numèric per tal de poder analitzar la informació, amb la següent correspondència: 1= gens d'acord; 2= poc d'acord; 3= ni acord ni desacord; 4= bastant d'acord; 5= molt d'acord.

D'acord amb aquest codi numèric, les dades es van traspasar a una matriu amb les diferents puntuacions obtingudes en cada un dels ítems per a cada un dels participants, fent servir el programa EXCEL i invertint les puntuacions dels ítems 5, 7, 8, 13, 15 i 16. Per cada ítem, participant, variable i dimensió es van obtenir els següents estadístics descriptius: mitja, desviació típica, mediana i moda. Així com la freqüència de cada un dels rangs possibles de resposta, en cada ítem. En el següent apartat s'aniran exposant aquests estadístics, a mesura que es faci referència a les diverses variables i dimensions de l'estudi.

D'altra banda, es van analitzar les correlacions entre les mitjanes obtingudes per les diverses variables, dimensions i la puntuació total del qüestionari, i les diferències entre les mitjanes

obtingudes pels diferents grups de l'estudi en cada variable i dimensió, prenent com a referència els factors de perfil professional i edat dels participants.

Pel que fa a l'anàlisi de les duplicitats i valors perduts, el qüestionari no permetia dues respostes ni valors en blanc, per tant aquest pas no va resultar necessari.

6.3. Anàlisi de les dades

Van respondre el qüestionari un total de 26 persones, de les quals 23 van ser dones (88,46%) i 3 homes (11,53%). L'edat dels participants es va situar entre els 25 i els 61 anys, distribuint-se de la següent manera:

Taula 3. Edat dels participants

Edat	Freqüència	Percentatge
25-35	10	38,46%
36-45	9	34,61%
>45	7	26,93%

Nota: elaboració pròpia

Pel que fa al perfil professional, el qüestionari permetia marcar les opcions: docent d'aula ordinària, tutor d'aula d'acollida, professional ALIC, coordinador LIC i altres. En aquesta darrera categoria s'inclouen professionals del departament d'orientació, TIS i EAP, que en ocasions poden participar en l'aula d'acollida o intervenir amb l'alumnat nouvingut.

Taula 4. Perfils professionals dels participants

Perfil Professional	Freqüència	Percentatge
Tutor/a d'aula d'acollida	6	23,07%
Docent d'aula ordinària	13	50%
Professional ALIC	2	7,69%
Coordinador LIC	2	7,69%
Altres	3	11,53%

Nota: elaboració pròpia.

Alguns estudis apunten que les actituds dels docents envers l'alumnat nouvingut i la forma en que s'ha de desplegar l'atenció a les seves necessitats, estarien relacionades amb el seu nivell formatiu en educació intercultural i atenció a la diversitat (Cernada Ríos et al., 2013; Bertrán *et al.*, 2016). Per aquest motiu, per l'anàlisi de les dades, s'ha fet servir, tant la classificació presentada a la taula anterior, com la següent:

Taula 5. Perfils professionals reagrupats

Perfil Professional	Freqüència	Percentatge
Docent d'aula ordinària	13	50%
Professionals de llengua, cohesió social i atenció a la diversitat	13	50%

Nota: elaboració pròpia.

Com es pot observar, els grups: tutor/a d'aula d'acollida, professional ALIC, coordinador LIC, i Altres, s'han reagrupat sota el criteri citat en la categoria "professionals de llengua, cohesió social i atenció a la diversitat". Un altre criteri que ha motivat aquesta classificació ha estat la petita mida d'algunes de les categories, com "professional ALIC" i "coordinador LIC" amb només dues respostes.

6.4. Anàlisi relatiu als objectius

A continuació s'analitzaran els resultats obtinguts, atenent als diferents objectius específics de l'estudi, que ens permetran obtenir finalment una visió general però detallada de l'objectiu general que els vertebrava: *analitzar l'eficàcia de les aules d'acollida com a recursos d'integració escolar dels alumnes nous, a través de la percepció dels agents educatius que hi treballen*.

O.E.1: Descriure la percepció dels agents educatius respecte l'eficàcia de les aules d'acollida per facilitar la incorporació dels alumnes nous a l'aula ordinària.

Per l'anàlisi d'aquest objectiu, es tindran en compte els estadístics obtinguts per les variables "adquisició de competències d'estudi" i "aprenentatge de les normes i dinàmiques del centre", que conformen la dimensió "adaptació escolar":

Taula 6. Estadístics descriptius per les variables de la dimensió "adaptació escolar"

Variable	N	Mitja	Desv. Std.	Mediana	Moda
Adquisició competències d'estudi	26	4.13	.55	4	5
Aprenentatge de normes i dinàmiques del centre	26	4.02	.69	4	5
Adaptació Escolar	26	4.08	.58	4	5

Nota: elaboració pròpia

Com es pot observar a la taula 8 tant les mitjanes com les medianes obtingudes estan per sobre del valor mig-alt del qüestionari (4). Igualment la moda es correspon amb el valor màxim possible (5). D'aquests resultats es pot despendre que els participants valoren positivament l'aula d'acollida com a recurs per a que els alumnes adquireixin competències d'estudi, aprenguin les normes i dinàmiques del centre i en definitiva s'adaptin al context escolar.

O.E.2: Descriure la percepció dels agents educatius respecte l'eficàcia de les aules d'acollida com a recursos facilitadors de la integració social i relacional dels alumnes nous.

A continuació es presenten els estadístics obtinguts relatius a les variables "diversitat relacional" i "aïllament" que conformen la dimensió "integració social i relacional".

Taula 7. Estadístics descriptius per les variables de la dimensió "integració social i relacional"

Variable	N	Mitja	Desv. Std.	Mediana	Moda
Diversitat relacional	26	2.92	.63	2,5	2
Aïllament	26	3.63	.74	4	5
Integració Social i Relacional	26	3.27	.65	3	5

Nota: elaboració pròpia.

A la taula 9 s'observa que la mitja de la variable "diversitat relacional" es troba just per sota de la puntuació mitja possible. Igualment, la seva mediana i moda es troben per sota del punt mig. Pel que fa la variable "aïllament", la seva mitja es troba per sobre de la puntuació mitja, i de la mateixa manera, la mediana i la moda corresponen als valors alts del qüestionari. Aquesta diferència entre la moda (5) i la mitja es deu a que hi ha una freqüència suficient de valors baixos, tal i com s'observa a la taula 10, a diferència que en les variables de la dimensió "adaptació escolar". Això implica que no hi ha acord entre els participants respecte a la variable "aïllament", malgrat la mitja es trobi entre els valors mig i mig-alt.

Taula 8. Freqüència de respostes per la variable "aïllament"

Valor	Freqüència	Percentatge
1	6	5,769%
2	16	15,384%
3	21	20,192%
4	29	27,884%
5	32	30,769%

Nota: elaboració pròpia.

En la mateixa línia, la puntuació mitja de la dimensió "integració social i relacional", es troba lleugerament per sobre del punt mig del qüestionari, la seva mediana en el punt mig i la moda en el valor màxim. La taula 11 mostra una distribució semblant a la de la variable aïllament, podent deduir doncs que no hi ha acord respecte l'eficàcia de les aules d'acollida com a recurs per a integrar socialment l'alumnat nouvingut i facilitar la diversitat de relacions en el grup d'iguals, tant d'orígens i cultures diferents com entre l'aula ordinària i l'aula d'acollida.

Taula 9. Freqüència de resposta de la dimensió "integració social i relacional"

Valor	Freqüència	Percentatge
1	27	12,98%
2	47	22,596%
3	32	15,384%
4	46	22,115%
5	56	26,923%

Nota: elaboració pròpia.

O.E.3. Descriure la percepció dels agents educatius respecte l'eficàcia de les aules d'acollida com a recursos facilitadors de l'aprenentatge de les llengües catalana i castellana.

L'anàlisi d'aquest objectiu el centraran les variables: expressió oral, expressió escrita, comprensió oral i comprensió escrita, que conformen la dimensió "aprenentatge de la llengua". Els estadístics obtinguts han estat els següents:

Taula 10. Estadístics descriptius per les variables de la dimensió "aprenentatge de la llengua"

Variable	N	Mitja	Desv. Std.	Mediana	Moda
Expressio Oral	26	4.35	1.02	5	5
Expressio Escrita	26	4.19	1.04	5	5
Comprensio Oral	26	4.40	.76	5	5
Comprensio Escrita	26	4.38	.91	5	5
Aprenentatge de la llengua	26	4.33	.83	5	5

Nota: elaboració pròpia

Observem a la taula 12, com les mitjanes de totes les variables es troben entre el valor mig-alt i el valor màxim possible. De la mateixa manera, totes les medianes i les modes per aquestes variables es situen en el valor màxim possible pel qüestionari. Aquests resultats indiquen doncs que els participants valoren molt positivament l'aula d'acollida com a recurs per l'aprenentatge de la llengua d'acollida, en totes les seves vessants: oral i escrita, comprensió i expressió. No es van trobar diferències significatives entre les mitjanes d'aquestes variables, malgrat l'expressió escrita sigui la pitjor valorada. Els resultats també indiquen que hi ha un grau d'acord alt entre els participants, com es pot observar en la següent taula de freqüències (taula 13).

Taula 11. Freqüència de respostes de la dimensió "aprenentatge de la llengua"

Valor	Freqüència	Percentatge
1	5	2,403%
2	12	5,769%
3	13	6,25%
4	57	27,403%
5	121	58,173%

Nota: elaboració pròpia.

O.E.4. Mesurar la percepció dels agents educatius participants respecte l'eficàcia de les aules d'acollida, com a recursos d'integració escolar, en funció del càrrec desenvolupat al centre.

Per a l'anàlisi dels resultats en referència a aquest objectiu específic, s'han comparat les mitjanes de totes les variables del qüestionari presentades fins ara, així com de la puntuació total, obtingudes pels diferents participants, en funció del seu perfil professional.

En primer lloc, es va realitzar un ANOVA per comparar els cinc grups presentats a la taula 6. Els resultats no van mostrar cap diferència significativa.

En segon lloc, es va fer servir la classificació presentada a la taula 7, amb dos únics grups, comparant les seves mitjanes. A continuació es presenten els estadístics de cada variable en funció del grup

Taula 12. Estadístics descriptius segons perfil professional

	Perfil2	N	Media	Desviación Estándar	Err.Est.Mitja
Adquisició hàbits d'estudi	Docent aula ordinària	13	3.90	.50	.14
	Professionals de llengua i cohesió social	13	4.37	.52	.14
Aprenentatge de normes i dinàmiques del centre	Docent aula ordinària	13	3.71	.67	.19
	Professionals de llengua i cohesió social	13	4.33	.59	.16
Diversitat relacional	Docent aula ordinària	13	2.65	.45	.13
	Professionals de llengua i cohesió social	13	3.19	.69	.19
Aïllament	Docent aula ordinària	13	3.33	.71	.20

MÀSTER UNIVERSITARI EN PSICOPEDAGOGIA

Universitat Oberta de Catalunya

	Perfil2	N	Media	Desviación Estándar	Err.Est.Mitja
Expressio Oral	Professionals de llengua i cohesió social	13	3.92	.67	.19
	Docent aula ordinària	13	3.85	1.21	.34
Expressio Escrita	Professionals de llengua i cohesió social	13	4.85	.38	.10
	Docent aula ordinària	13	3.85	1.28	.36
Comprensio Oral	Professionals de llengua i cohesió social	13	4.54	.59	.16
	Docent aula ordinària	13	3.96	.83	.23
Comprensio Escrita	Professionals de llengua i cohesió social	13	4.85	.32	.09
	Docent aula ordinària	13	4.12	.92	.25
Adaptacio Escolar	Professionals de llengua i cohesió social	13	4.65	.85	.24
	Docent aula ordinària	13	3.81	.51	.14
Integracio Social i Relacional	Professionals de llengua i cohesió social	13	4.35	.53	.15
	Docent aula ordinària	13	2.99	.54	.15
Aprentatge de la llengua	Professionals de llengua i cohesió social	13	3.56	.63	.18
	Docent aula ordinària	13	3.94	.93	.26
Puntuacio Total	Professionals de llengua i cohesió social	13	4.72	.48	.13
	Docent aula ordinària	13	3.58	.59	.16
	Professionals de llengua i cohesió social	13	4.21	.42	.12

Nota: elaboració pròpia

Com es pot observar, en totes les variables analitzades, els professionals de llengua, cohesió social i atenció a la diversitat, van obtenir puntuacions mitjanes més elevades. La proba t per a mostres independents (taula 15), mostra a més, que totes aquestes diferències són significatives, exceptuant les variables expressió escrita i comprensió escrita.

Taula 13. Prova t per a mostres independents

Prueba para muestras independientes

		F	Sign. T	df	Sign. (2- colas)	Diferencia Media	Err.Est. de la Diferencia	Inferior	Superior	
Adquisicio habils d'estudi	Se asume igualdad de varianzas	.05	.832	-2.33	24.00	.029	-.46	.20	-.87	-.05
Aprentatge de normes i dinàmiques del centre	Se asume igualdad de varianzas	.34	.567	-2.49	24.00	.020	-.62	.25	-1.13	-.11
Diversitat relacional	Se asume igualdad de varianzas	1.12	.299	-2.37	24.00	.026	-.54	.23	-1.01	-.07
Aïllament	Se asume igualdad de varianzas	.33	.568	-2.20	24.00	.038	-.60	.27	-1.16	-.04
Expressió Oral	Igualdad de varianzas no asumida	7.17	.013	-2.84	14.27	.013	-1.00	.35	-1.75	-.25
Expressió Escrita	Igualdad de varianzas no asumida	5.35	.030	-1.77	16.93	.095	-.69	.39	-1.52	.13
Comprensio Oral	Igualdad de varianzas no asumida	4.49	.045	-3.60	15.41	.003	-.88	.25	-1.41	-.36
Comprensio Escrita	Se asume igualdad de varianzas	.38	.545	-1.55	24.00	.134	-.54	.35	-1.25	.18
Adaptacio Escolar	Se asume igualdad de varianzas	.17	.682	-2.66	24.00	.014	-.54	.20	-.96	-.12
Integracio Social i Relacional	Se asume igualdad de varianzas	.12	.737	-2.45	24.00	.022	-.57	.23	-1.04	-.09
Aprentatge de la llengua	Igualdad de varianzas no asumida	5.24	.031	-2.69	17.97	.015	-.78	.29	-1.39	-.17
Puntuacio Total	Se asume igualdad de varianzas	3.00	.096	-3.13	24.00	.005	-.63	.20	-1.04	-.21

Nota: elaboració pròpia

O.G. Analitzar l'eficàcia de les aules d'acollida com a recursos d'integració escolar dels alumnes nouvinguts, a través de la percepció dels agents educatius que hi treballen.

En darrer lloc, es presenten els resultats globals, atenent tant a la puntuació total del qüestionari, com a les diferents relacions que s'estableixen entre les variables. Pel que fa al estadístics descriptius, es presenten en la següent taula:

Taula 14. Estadístics descriptius globals

Variable	N	Mitja	Desv. Std.	Mediana	Moda
Adaptació Escolar	26	4.08	.58	4	5
Integració Social i Relacional	26	3.27	.65	3	5
Aprenentatge de la llengua	26	4.33	.83	5	5
Puntuació total	26	3.89	.59	4	5

Nota: elaboració pròpia.

Com es pot observar, la puntuació total mitja es troba per sobre del punt mig, molt a prop del valor mig-alt del qüestionari. Igualment, la mediana i la moda, corresponen als valors mig-alt(4) i alt(5) del qüestionari respectivament. Aquestes dades indicarien doncs, que els agents educatius valoren que les aules d'acollida resulten un recurs eficaç per la integració escolar dels alumnes nouvinguts. L'aprenentatge de la llengua seria l'aspecte més ben valorat, i la integració social i relacional el menys i amb més diversitat d'opinió.

D'altra banda, a la següent taula es pot observar que existeix una correlació positiva forta entre totes les dimensions del qüestionari.

Taula 15. Correlacions entre variables i edat dels participants

		Edat Num.	Adaptació Escolar	Integració Social i Relacional	Aprenentatge de la llengua	Puntuació Total
Edat Num.	Correlación de Pearson	1.00	.15	.45	.14	.28
	Sign. (2-colas)		.477	.022	.483	.173
	N	26	26	26	26	26
Adaptació Escolar	Correlación de Pearson	.15	1.00	.67	.65	.87
	Sign. (2-colas)	.477		.000	.000	.000
	N	26	26	26	26	26
Integració Social i Relacional	Correlación de Pearson	.45	.67	1.00	.59	.85
	Sign. (2-colas)	.022	.000		.001	.000
	N	26	26	26	26	26
Aprenentatge de la llengua	Correlación de Pearson	.14	.65	.59	1.00	.89
	Sign. (2-colas)	.483	.000	.001		.000

MÀSTER UNIVERSITARI EN PSICOPEDAGOGIA

Universitat Oberta de Catalunya

		Edat Num.	Adaptació Escolar	Integració Social i Relacional	Aprenentatge de la llengua	Puntuació Total
	N	26	26	26	26	26
Puntuació Total	Correlació de Pearson	.28	.87	.85	.89	1.00
	Sign. (2-colas)	.173	.000	.000	.000	
	N	26	26	26	26	26

Nota: elaboració pròpia.

També s'observa correlació positiva entre l'edat dels participants i la dimensió "Integració social i relacional", indicant doncs, que a mesura que augmenta l'edat dels participants, augmenta també la percepció de l'aula d'acollida com un recurs eficaç per a la integració social i relacional de l'alumnat nouvingut.

7. Conclusions i suggeriments

Milloren les aules d'acollida l'aprenentatge de les llengües catalana i castellana dels alumnes nous? Resulten eficaces per facilitar la seva incorporació a l'aula ordinària? Faciliten la seva integració social i relacional en el grup classe? En definitiva, són eficaces les aules d'acollida com a dispositius facilitadors de la integració escolar dels alumnes nous? Amb aquestes preguntes es donava inici al plantejament d'aquesta recerca. A continuació, en base als resultats obtinguts, s'intentarà donar resposta a aquestes preguntes, apuntant també els punts febles i possibles millores de la recerca i la seva relació amb altres estudis i recerques al voltant de les aules d'acollida i l'atenció a l'alumnat nou. Degut a la reduïda mida de la mostra, qualsevol interpretació dels resultats s'ha de fer amb cautela, especialment si contradiuen altres estudis més robustos.

7.1. Conclusions de la investigació

En relació a l'objectiu específic 1 de la recerca, els resultats mostren que els docents valoren positivament l'aula d'acollida com a recurs que fomenta l'adaptació escolar dels infants, sent l'aspecte de l'adquisició de competències d'estudi el millor valorat, i existint un elevat grau d'acord entre els diferents participants.

Pel que fa al segon objectiu, la integració social i relacional dels alumnes, és la dimensió més discutida i on existeix una diversitat més gran d'opinions, amb participants que valoren positivament el recurs i altres que el valoren negativament. La diversitat relacional és l'aspecte pitjor valorat, i això ens indica que els docents perceben que l'aula d'acollida no és eficaç per fomentar la integració de l'alumnat nou amb el grup de l'aula ordinària i el diàleg intercultural. En quant als alumnes de l'aula d'acollida, sembla que es relacionen més entre ells que amb els de l'aula ordinària, i que ho fan també més entre companys d'un mateix origen. Aquests resultats, malgrat s'hagin d'interpretar amb cautela, semblarien indicar que en ocasions l'aula d'acollida podria estar funcionant com un recurs segregador, tal com indiquen alguns estudis (Bertrán, *et al.*, 2016; Carrasco Macías, i Coronel Llamas, 2017). La seva eficàcia en tot cas, semblaria estar molt relacionada amb la seva organització com a dispositiu obert, flexible i dinàmic, és a dir inclusiu i integrador (Vila Mendiburu *et al.*, 2011).

En quant al tercer objectiu específic de la recerca, referent a l'aprenentatge de la llengua, els resultats mostren que és aquesta la dimensió millor valorada pels participants, presentant les puntuacions més elevades en cadascuna de les seves variables respecte la resta. Alguns estudis mostren que els resultats de l'alumnat nou en les proves d'expressió escrita, eren significativament inferiors als obtinguts en la resta d'àrees: expressió oral i comprensió escrita i oral (Sisqués, Perera i Vila Mendiburu, 2012; Vila Mendiburu *et al.*, 2011). Malgrat aquests resultats, semblaria que el professorat percep que l'aula d'acollida és igualment eficaç per a facilitar l'aprenentatge de la llengua en totes les seves àrees, ja que no es van trobar diferències significatives en les puntuacions obtingudes en cadascuna de les variables d'aquesta dimensió. No es tractaria necessàriament de resultats contradictoris, ja que d'una banda estan els resultats objectius de l'alumnat, i de l'altra la percepció que tenen els docents.

Com s'ha anat comentant, els resultats en les diferents dimensions són positius, i indiquen que, globalment, els docents i agents educatius valoren positivament l'eficàcia de les aules d'acollida com a recurs d'integració escolar de l'alumnat nouvingut, en línia amb els estudis citats (Bertrán, 2016; Siqués, Perera i Vila Mendiburu, 2012; Vila Mendiburu *et al.*, 2011), sent l'aspecte de la integració social el pitjor valorat i més discutit. Aquests resultats mostren també una correlació positiva forta entre les diferents variables, de forma que aquells participants que valoren millor una de les dimensions, també ho fan amb la resta. Això aniria en línia amb aquests mateixos estudis, que mostren que existeix relació entre l'adaptació escolar dels infants, l'aprenentatge de la llengua, i la integració amb el grup d'iguals. En aquest darrer aspecte però, aquests i altres estudis, indiquen que la integració social i relacionals dels alumnes és un factor decisiu en la seva adaptació escolar i l'aprenentatge de la llengua i no s'ajusten els resultats obtinguts en el present estudi, que s'haurien de prendre amb cautela, ja que els estudis citats són més robustos i apunten tots en la mateixa direcció.

Malgrat aquests resultats positius, s'han trobat diferències significatives entre les puntuacions obtingudes pels docents d'aula ordinària, i pels professionals de llengua, cohesió social i atenció a la diversitat, sent més elevades les d'aquest darrer grup en totes les variables i dimensions. Aquests resultats, anirien en línia amb altres recerques, que indiquen que la manca de formació específica en educació intercultural i atenció a la diversitat, fomenta en els docents actituds i percepcions respecte aquest col·lectiu i els recursos que cal desplegar per la seva atenció, que generen pràctiques molt allunyades de l'educació inclusiva i intercultural (Carrasco Macías i Coronel Llamas, 2017; Fernández Sierra, 2017). En aquest sentit, la formació i experiència específica, dels diferents perfils professionals que conformen la categoria "professionals de llengua, cohesió social i atenció a la diversitat" podrien explicar els resultats més elevats observats.

D'altra banda, s'ha trobat també una correlació positiva i forta entre l'edat dels participants i la seva percepció de l'eficàcia de l'aula d'acollida respecte la dimensió d'integració social i relacional. Aquest resultat obre la porta a explorar si aquesta relació té a veure amb una major experiència i formació dels docents amb més edat, creuant aquestes dades amb els resultats obtinguts segons el perfil professional.

En general doncs, es pot afirmar que, en base als resultats que s'han anat exposant, els docents perceben aquest recurs com eficaç per a fomentar la integració escolar de l'alumnat nouvingut.

7.2. Limitacions, suggeriments i propostes de millora

Una de les principals limitacions de l'estudi ha estat la grandària de la mostra. En ser aquesta molt petita, s'ha de ser molt prudent a l'hora d'analitzar els resultats ja que és difícil poder extrapolar-los a la població general, especialment en aquells aspectes en que no coincideix amb recerques més robustes.

D'altra banda, els ítems que conformen la dimensió "integració social i relacional" en ocasions no acaben d'estar ben redactats i es poden interpretar en el sentit de com d'integrat està

l'alumnat nouvingut, i no tant de si les aules d'acollida són eficaces per fomentar aquesta integració. Aquests ítems, s'haurien de polir per clarificar-los.

En darrer lloc, seria molt interessant poder completar l'estudi amb dades de tipus més qualitatiu, a partir d'entrevistes o *focus groups*, que no ha estat possible realitzar tot i que estaven plantejades, tal i com s'ha explicat en l'apartat anterior. Aquestes dades podrien aportar informacions que no s'han contemplat al qüestionari, i una major profunditat i riquesa en les idees exposades, especialment si es realitzessin a partir d'un *focus group* on participessin agents educatius amb perfils diferents.

7.3. Perspectives de futur

Els resultats obtinguts, fan pensar que es podria seguir indagant en aquesta línia, ja que segueix sent absolutament necessari avaluar els recursos que es posen en marxa per atendre l'alumnat nouvingut. En aquest sentit, resultaria interessant poder completar aquest qüestionari amb un altre que indagüés en els mateixos aspectes, però des de la perspectiva de l'alumnat. És a dir, d'una banda analitzar de quina manera es comporten els alumnes en les tres dimensions de l'estudi (com s'adapten a l'entorn escolar, com s'integren amb el grup d'iguals i com aprenen les llengües d'acollida), i de l'altra, indagar quin paper tenen les aules d'acollida en aquests processos.

Seria també interessant poder comparar l'eficàcia de les aules d'acollida amb la d'altres metodologies i recursos que tenen la mateixa finalitat: com el reforç lingüístic a l'aula ordinària, els grups heterogenis.

Els treballs de Vila i Sisquès (Sisqués, Perera i Vila Mendiburu, 2012; Vila Mendiburu *et al.*, 2011) mostren com la integració escolar de l'alumnat nouvingut i l'aprenentatge de la llengua, guarden relació amb les característiques del seu sistema escolar d'origen i la seva llengua materna: com més semblants, millor adaptació i aprenentatge. Seria interessant per tant, analitzar l'eficàcia de l'aula d'acollida en funció d'aquests paràmetres, per poder adaptar els recursos a les característiques pròpies de cada grup d'alumnes, personalitzant doncs, l'aprenentatge.

En darrer lloc, resultaria també interessant poder replicar aquesta recerca amb l'alumnat que acudeix a aquests recursos, en línia amb altres estudis que indaguen en la perspectiva de l'alumnat respecte el seu procés d'acollida (Villalobos Carrasco, Álvarez Valdivia, i Vaquera, 2017; Fernández Larragueta *et al.*, 2017), per veure en quins aspectes les percepcions de docents i alumnes coincideixen, i en quins són divergents.

En definitiva, la present recerca mostra com els docents i altres agents educatius valoren positivament l'eficàcia de les aules d'acollida com a recurs per atendre l'alumnat nouvingut, especialment pel que fa a l'aprenentatge de la llengua i l'adaptació escolar, sent l'aspecte de la integració social el pitjor valorat i més discutit. A més, aporta evidència respecte les diferents percepcions dels docents d'aula ordinària i els professionals de llengua, cohesió social i atenció a la diversitat, obtenint aquest darrer grup puntuacions més elevades en totes les dimensions. Cal doncs, seguir indagant i ampliant els estudis en l'àmbit de l'atenció a l'alumnat nouvingut,

ampliant la mostra i els col·lectius enquestats, comparant les aules d'acollida amb altres recursos, i incloent la percepció de l'alumnat que participa en aquests recursos.

En una societat cada cop més diversa, complexa i en constant canvi, és necessari avaluar de forma sostinguda les pràctiques i polítiques que es despleguen per atendre la diversitat cultural, si realment es vol perseguir un sistema educatiu inclusiu, que treballi per la integració social de totes les persones, fomenti el diàleg intercultural, i, en definitiva, lluiti contra la segregació i la discriminació.

Bibliografia

- Agenda Europea para la Integración de Nacionales de Terceros Países. 20 de juliol de 2011.
Recuperat de: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0455:FIN:ES:PDF> [Consulta Març 2020]
- Alegre Canosa, M.A., (2009). Políticas de “acogida escolar” en catalunya. Una aproximación crítica. A: García Castaño, F.J., i Carrasco Pons, S. editors (2011). *Población inmigrante y escuela: conocimientos y saberes de investigación. Estudios Create, 8*. Ministerio de Educación. Recuperat de: <https://aulaintercultural.org/wp-content/uploads/2014/04/poblacion-migrante-y-escuela.pdf> [Consulta març 2020]
- Bayona, J., Domingo, A., (2018). El fracàs escolar dels descendents de la immigració a Catalunya: més que una assignatura pendent. Disponible a: <https://acortar.link/rnv> [Consultat març 2020]
- Benito Pérez, R., González-Motos, S., 2008. Entre el aula de acogida y el aula ordinaria: implicaciones en la escolarización del alumnado inmigrado. A: *Población inmigrante y escuela: conocimientos y saberes de investigación. Estudios Create, 8*. Ministerio de Educación. Recuperat de: <https://aulaintercultural.org/wp-content/uploads/2014/04/poblacion-migrante-y-escuela.pdf> [Consulta març 2020]
- Bertran, M., Gratacós, J., Quintana A., Romaguera, T., Vilaplana, M.A., (2016). Deu anys de les aules d'acollida: avaluació i reptes de futur. *Perspectiva Escolar*, 386, pp. 57-63. Disponible a: <https://www.rosasensat.org/revista/mirem-llegim-i-parlem-de-literatura/> [Consulta abril 2020]
- Buendia Eisman, L., Berrocal de Luna, E., (2001). La Ética de la Investigación Educativa. *Agora Digital, 1*. Recuperat de: http://www.ugr.es/~emiliobl/Emilio_Berrocal_de_Luna/Asignaturas_files/E%CC%81tica%20de%20la%20Inv%20Educativa.pdf [Consulta abril 2020]
- Carrasco Macías, M.J., Coronel Llamas, J.M. (2017). Percepciones del profesorado sobre la gestión de la diversidad cultural: Un estudio cualitativo. *Educación XX1*, 20(1), 75-98, doi: 10.5944/educXX1.17492.
- Carrasco Pons, S., (2005). Interculturalidad e inclusión: principios para evaluar la acogida al alumnado de origen extranjero. A: *Población inmigrante y escuela: conocimientos y saberes de investigación. Estudios Create, 8*. Ministerio de Educación. Recuperat de: <https://aulaintercultural.org/wp-content/uploads/2014/04/poblacion-migrante-y-escuela.pdf> [Consulta març 2020]
- Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea. *Diario Oficial de las Comunidades Europeas*, 364/01. 18 de diciembre del 2000. Recuperat de: https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_es.pdf [Consulta Març 2020]

- Cernadas Ríos, Francisco X.; Santos Rego, Miguel A.; Lorenzo Moledo, María del Mar (2013). Los profesores ante la educación intercultural: el desafío de la formación sobre el terreno. *Revista de Investigación Educativa*, 31 (2), 555-570.
<http://dx.doi.org/10.6018/rie.31.2.155391>
- Chacón Rodríguez, L., (2008) La integración de y con los inmigrantes en España: debates teóricos, políticas y diversidad territorial. *Política y Sociedad*. 45, 1, pàg. 205-235
- Convención sobre los derechos del niños. 20 de noviembre de 1989. *Asamblea General de Naciones Unidas*. Recuperat de: [https://www.unicef.org/convencion\(5\).pdf](https://www.unicef.org/convencion(5).pdf) [Consulta març 2020]
- Declaración de Nueva York para los migrantes y los refugiados. *Asamblea General de Naciones Unidas*. 19 de septiembre de 19. Recuperat de: <https://www.acnur.org/5b4d0eee4.pdf> [Consulta març 2020]
- Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 7477*, Barcelona, 19 d'octubre de 2017. Recuperat de: <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/7477/1639866.pdf> [Consultat març 2020]
- Decret 155/1994, de 28 de juny, pel qual es regulen els serveis educatius del Departament d'Ensenyament. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, 1918*. 08 de juliol de 1994. Recuperat de: <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/1918/1721045.pdf> [Consulta març 2020].
- Departament d'Educació, Generalitat de Catalunya, (2009). Pla per a la llengua i la cohesió social; Educació i convivència intercultural. Disponible a: http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0055/7192e6a8-1bb3-4030-b7f8-562ecd7ff933/annex1_aules_nov_09.pdf [Consultat març 2020]
- Departament d'Ensenyament, Generalitat de Catalunya, (2017). *Memòria del Departament d'Ensenyament, 2016*. Disponible a: <http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/memoria-activitat-departament/memoria-2017/tot.pdf> [Consultat març 2020]
- Departament d'Ensenyament, Generalitat de Catalunya, (2018). *Memòria del Departament d'Ensenyament, 2017*. Disponible a: <http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/memoria-activitat-departament/memoria-2017/tot.pdf> [Consultat març, 2020]
- Departament d'Educació, Generalitat de Catalunya (2020). Alumnes de nacionalitat estrangera segons l'ensenyament. Distribució segons sector educatiu. Disponible a: <https://n9.cl/p51y> [Consultat març 2020].
- Departament d'Educació, Generalitat de Catalunya (2019). Instruments per a l'avaluació i recollida de dades informatitzada. Disponible a:

<http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/alumnat-origen-estranger/alumnatnou/avaluacio/acollida/secorientacions/> [Consulta març 2020]

Durán Muñoz, R. (2011). Modelos de gestión de la diversidad y conflictos multiculturales. Un apunte sobre casos. En F. J. García Castaño y N. Kressova. (Coords.). *Actas del I Congreso Internacional sobre Migraciones en Andalucía* (pp. 1813-1823). Granada: Instituto de Migraciones. Disponible a:

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4050082> [Consulta març 2020]

Fernández Enguita, M., (2004). La educación intercultural en la sociedad multicultural. *Inmigración, interculturalidad y convivencia*. pàg. 15-22. Recuperat de:

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=1221975> [Consulta març 2020]

Fernández-Larragueta, S., Fernández-Sierra, J. y Rodorigo, M. (2017). Expectativas socioeducativas de alumnos inmigrantes: escuchando sus voces. *Revista de Investigación Educativa*, 35(2), 483-498. DOI:

<http://dx.doi.org/10.6018/rie.35.2.257591>

Fernández Sierra, J. (2017). Alumnado inmigrante en la ESO: Vulnerabilidad pedagógica del sistema educativo. *Educación XX1*, 20(1), 121-140, doi: 10.5944/educXX1.12855

Giménez Romero, C., (1996). La integración de los inmigrantes y la interculturalidad. Bases teóricas de una propuesta práctica. *Arbor*. 1, pàg. 119-147. Recuperat de:

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=42125> [Consulta març 2020]

Giménez Romero, C., (2003). Pluralismo, Multiculturalismo e Interculturalidad. *Educación y futuro: revista de investigación aplicada y experiencias educativas*. 8, pàg. 11-20.

Recuperat de: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2044239> [Consulta març 2020]

Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, 2553. 09 de gener de 1998. Recuperat de:

<https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/2553/1603602.pdf> [Consulta març 2020]

Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, 5422. 16 de juliol de 2009. Recuperat de:

<https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/5422/1743693.pdf> [Consulta març 2020]

Llei 10/2010, del 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, 5629. 14 de maig de 2010.

Recuperat de: <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/5629/1627063.pdf> [Consulta Març 2020]

Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya núm. 5641*. 02 de juny de 2010. Recuperat de:

https://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematicas/07infanciaiad

[olescencia/observatori_drets_infancia/destacats_columna_dreta/llei_opportunitats.pdf](#)

[Consulta març 2020].

- Mayans Balcells, P., Sánchez Merino, M.J., (2014). Les aules d'acollida de secundària. Instruments d'avaluació i resultats (2005-2014). *Novè Simposi: Llengua, educació i immigració*. Universitat de Girona. Disponible a: <https://n9.cl/mh5h> [Consultat març 2020]
- Monereo, C. (2003). Models d'orientació educativa i intervenció psicoeducativa. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.
- Recomendación del consejo relativa a la promoción de los valores comunes, la educación inclusiva y la dimensión europea de la enseñanza. *Comisión Europea*. 17 de enero de 2018. Recuperat de: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/ES/COM-2018-23-F1-ES-MAIN-PART-1.PDF> [Consulta març 2020]
- Rodríguez-Gómez, D. La entrevista. A: Fàbregues, S., Meneses, J., Rodríguez-Gómez, D., Paré, M.H., (2016). *Técnicas de investigación social educativa*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.
- Sisqués, C., Perera, S., Vila, I., (2012). Variables implicadas en la adquisición del catalán en las aulas de acogida de educación primaria de Cataluña. Un estudio empírico. *Anales de psicología*, 28, 2, pp. 444-456. doi: [dx.doi.org/10.6018/analesps.28.2.147581](https://doi.org/10.6018/analesps.28.2.147581)
- Tarabini, A., Curran, N., (2019). Guies de política educativa local; estratègies municipals contra l'abandonament escolar prematur. *Diputació de Barcelona*. Disponible a: <https://n9.cl/8r7zx> [Consulta març 2020]
- Vila Mendiburu, I., Canal Santos, I., Mayans Balcells, P., Perera Izquierdo, S., Serra Bonet, J.M., Sisqués Jofre, C., (2011). Las aulas de acogida de cataluña: sus efectos sobre el conocimiento del catalán y la adaptación escolar. A: García Castaño, F.J., i Carrasco Pons, S. editors (2011). *Población inmigrante y escuela: conocimientos y saberes de investigación. Estudios Create*, 8. Ministerio de Educación. Recuperat de: <https://aulaintercultural.org/wp-content/uploads/2014/04/poblacion-migrante-y-escuela.pdf> [Consulta març 2020]
- Villalobos Carrasco, C.F.; Álvarez Valdivia, I.M., y Vaquera, E. (2017). Amistades co-étnicas e inter-étnicas en la adolescencia: Diferencias en calidad, conflicto y resolución de problemas. *Educación XX1*, 20(1), 99-120, doi: [10.5944/educXX1.11894](https://doi.org/10.5944/educXX1.11894)

Annexos

Annex 1. Relació entre els objectius i variables de l'estudi i els instruments de mesura i ítems.

Taula 16. Relació d'objectius, instruments i ítems

	Objectius	Instrument	Ítems
OG: Analitzar l'eficàcia de les aules d'acollida com a recursos d'integració escolar dels alumnes nouvinguts, a través de la percepció dels agents educatius que hi treballen.	OE1: Descriure la percepció dels agents educatius respecte l'eficàcia de les aules d'acollida per facilitar la incorporació dels alumnes nouvinguts a l'aula ordinària	Qüestionari	1-8
		Entrevista T.A.A.	BLOC 1
	OE2: Descriure la percepció dels agents educatius respecte l'eficàcia de les aules d'acollida com a recursos facilitadors de la integració social i relacional dels alumnes nouvinguts	Qüestionari	9-16
		Entrevista T.A.A.	BLOC 2
	OE3: Descriure la percepció dels agents educatius respecte l'eficàcia de les aules d'acollida com a recursos facilitadors de l'aprenentatge de les llengües catalana i castellana.	Qüestionari	17-24
	Entrevista T.A.A.	BLOC 3	
	OE4: Mesurar la percepció dels agents educatius participants respecte l'eficàcia de les aules d'acollida, com a recursos d'integració escolar, en funció del perfil professional desenvolupat al centre	Qüestionari	1-24

Nota: elaboració pròpia.

Taula 17. Relació de variables i ítems del qüestionari

Variables	Ítems
Adquisició de competències d'estudi	1,4,5,7
Aprenentatge de les normes i dinàmiques de centre i l'aula	2,3,6,8
Diversitat relacional	10,11,13,16
Aïllament	9,12,14,15,
Expressió oral	17,19
Expressió escrita	20,23
Comprensió oral	18,22
Comprensió escrita	21,24
Totes	1-24

Nota: elaboració pròpia.

Annex 2. Qüestionari d'avaluació de l'eficàcia de les aules d'acollida com a recurs d'integració escolar de l'alumnat nouvingut.

El present qüestionari té com a objectiu poder analitzar l'eficàcia de les aules d'acollida com a recurs d'integració escolar dels alumnes nouvinguts, a través de la percepció del professorat i altres agents educatius que intervenen.

El qüestionari és voluntari i anònim. El tractament de les dades obtingudes es farà d'acord amb l'establert en el document de consentiment signat, en la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals i el Reglament (UE) 2016/679 relatiu a la protecció de les persones físiques en relació el tractament de dades de caràcter personal "RGPD".

Abans de respondre els ítems del qüestionari, us demanem si us plau que ompliu les següents dades.

Sexe:

Edat:

Perfil/càrrec:

Tutor aula d'acollida Docent aula ordinària Professional ALIC Coordinador LIC

A continuació, es presenten una sèrie d'afirmacions. Se us demana que mostreu el vostre grau d'acord amb cada afirmació, marcant una X a la casella de la dreta corresponent. El codi numèric té la següent correspondència: 1= gens d'acord; 2=poc d'acord; 3= ni acord ni desacord; 4= d'acord; 5=molt d'acord.

Taula 18. Qüestionari d'avaluació de l'eficàcia de les aules d'acollida com a recurs d'integració escolar de l'alumnat nouvingut.

Ítems	1	2	3	4	5
1. L'aula d'acollida resulta eficaç per a que els alumnes aprenguin tècniques d'estudi bàsiques.					
2. L'aula d'acollida facilita que els alumnes coneguin el funcionament quotidià del centre.					
3. L'aula d'acollida facilita que els alumnes coneguin la dinàmica quotidiana de l'aula ordinària.					
4. L'aula d'acollida facilita el desenvolupament d'una actitud positiva envers l'aprenentatge.					
5. L'aula dificulta als alumnes l'adquisició d'hàbits d'estudi.					
6. L'aula d'acollida facilita la participació dels alumnes a l'aula ordinària					
7. L'aula d'acollida dificulta que els alumnes desenvolupin sentit de pertinença envers el centre.					
8. L'aula d'acollida dificulta que els alumnes interioritzin les normes de convivència del centre i l'aula.					
9. L'aula d'acollida facilita la integració dels alumnes al grup d'iguals					
10. L'aula d'acollida facilita que els alumnes nouvinguts es relacionin amb els alumnes de l'aula ordinària.					

MÀSTER UNIVERSITARI EN PSICOPEDAGOGIA

Universitat Oberta de Catalunya

11. L'aula d'acollida fomenta la relació entre alumnes de diferent origen i cultura.					
12. L'aula d'acollida és un recurs que protegeix als alumnes nous de possibles situacions d'aïllament social.					
13. Els alumnes de l'aula d'acollida es relacionen més entre ells que amb la resta de companys de l'aula ordinària.					
14. L'aula d'acollida és una bona eina per detectar l'aïllament dels alumnes nous respecte el grup classe referent.					
15. Els alumnes de l'aula d'acollida tendeixen a estar aïllats de la resta, a l'aula ordinària.					
16. Els alumnes de l'aula d'acollida es relacionen majoritàriament amb els companys d'origen o cultural similar.					
17. L'aula d'acollida facilita l'adquisició d'habilitats comunicatives orals bàsiques per desenvolupar-se amb èxit en les activitats de la vida quotidiana.					
18. L'aula d'acollida facilita el desenvolupament de competències de comprensió orals bàsiques.					
19. L'aula d'acollida facilita l'adquisició del vocabulari bàsic per expressar-se oralment en situacions quotidianes.					
20. L'aula d'acollida facilita l'aprenentatge de l'escriptura de l'alfabet llatí.					
21. L'aula d'acollida facilita que els alumnes puguin aprendre a reconèixer les grafies i els fonemes associats de l'alfabet llatí.					
22. L'aula d'acollida, és un espai adequat per aplicar les metodologies d'immersió lingüística					
23. L'aula d'acollida facilita que els alumnes adquireixin les competències d'expressió escrita necessàries per seguir amb èxit el currículum ordinari.					
24. L'aula d'acollida facilita que els alumnes puguin aprendre a reconèixer les grafies i els fonemes associats de l'alfabet llatí.					

Nota: elaboració pròpia a partir del model d'avaluació per a les aules d'acollida del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Annex 3. Guió de preguntes per l'entrevista amb els tutors d'aula d'acollida.

A continuació es presenta el guió realitzat per a la entrevista amb els tutors d'aula d'acollida. El guió s'estructura en 5 apartats diferenciats: una introducció, preguntes al voltant de les tres dimensions principals avaluades amb el qüestionari d'avaluació de les aules d'acollida com a recurs d'integració de l'alumnat nouvingut que constitueixen el cos de l'entrevista, i finalment una conclusió i agraïments a mode de conclusió.

1. Introducció:

Presentació de l'entrevistador i de l'entrevista: objectius, duració i estructura.

Presentació breu de l'entrevistat: trajectòria professional, càrrec i funcions que desenvolupa al centre.

Petita presentació de l'aula d'acollida del centre:

Com funciona l'aula d'acollida?

Quins professionals intervenen?

Com es porta a terme la coordinació entre professionals i el treball en xarxa amb l'ELIC i l'EAP referents?

2. Dimensió adaptació escolar

Adquisició de competències d'estudi.

Com es desenvolupa el procés d'adquisició de les competències d'estudi per part dels alumnes que assisteixen a l'aula d'acollida?

Quines activitats, metodologies o recursos es fan servir a l'aula d'acollida per facilitar l'adquisició d'aquestes competències?

Creus que l'aula d'acollida és un espai eficaç per afavorir aquest procés?

Aprentatge de les normes i dinàmiques del centre.

Com es desenvolupa el procés d'adaptació dels alumnes nouvinguts a les dinàmiques i normes del centre?

Les aules d'acollida desenvolupen activitats i metodologies que sovint són diferents de les de l'aula ordinària. De quina manera influeix això en l'adaptació dels alumnes nouvinguts a aquests espais i dinàmiques ordinaris?

L'aula d'acollida fomenta el sentit de pertinença dels alumnes nouvinguts cap a la comunitat escolar?

3. Dimensió integració social i relacional

Diversitat relacional.

Com són les relacions dels alumnes de l'aula d'acollida amb la resta de companys de la classe ordinària i del curs?

Com són les relacions dels alumnes de l'aula d'acollida dins de la pròpia aula?

Alguns estudis indiquen que els alumnes de l'aula d'acollida tendeixen a relacionar-se més amb els alumnes d'origen o cultura similar. En el vostre cas, es dona aquest fenomen?

Les aules d'acollida faciliten que els alumnes que hi assisteixen es relacionin amb els de l'aula ordinària?

Com es treballa a nivell d'aula d'acollida, el reconeixement de les diferents identitats culturals?

Aïllament i assetjament.

Com es treballa a l'aula d'acollida la integració dels alumnes nous?

Quin és el risc que tenen aquests alumnes de patir aïllament social i assetjament? És més alt que en el cas dels seus companys de l'aula ordinària?

De quins recursos disposa el centre i l'aula d'acollida per detectar i prevenir l'aïllament social i assetjament d'aquests alumnes?

4. Dimensió aprenentatge de la llengua

Aprenentatge de la llengua catalana:

Quins recursos i metodologies es despleguen a l'aula per a l'aprenentatge de la llengua catalana?

En quines de les 4 àrees bàsiques en que podríem dividir l'aprenentatge de la llengua: expressió/comprensió, oral/escrita, creus que els alumnes mostren més dificultats?

En quines d'aquestes àrees mostren més forteses?

Com es treballen aquestes dificultats i forteses?

A diversos documents i estudis, es destaca l'aspecte del desenvolupament de les habilitats comunicatives, que permetin als alumnes desenvolupar-se amb èxit en les activitats quotidianes, i es refereixen principalment a la dimensió oral de l'aprenentatge de la llengua. Com es treballen aquestes habilitats?

Són eficaces les aules d'acollida per a facilitar l'aprenentatge de la llengua? Independentment de la resposta, de quina manera es podria millorar la seva eficàcia?

5. Conclusions finals

A mode de conclusió de l'entrevista, quins punts forts destacaries de les aules d'acollida com a recurs per atendre l'alumnat nouvingut?

En aquest mateix sentit, quins aspectes s'han de continuar treballant i reforçant?

Es tanca l'entrevista agraint a l'entrevistat la seva participació.

Annex 4. Planificació i temporització del projecte

A continuació es presenta la planificació i temporització del projecte, mitjançant dues taules complementàries. A la primera, es descriuen les accions requerides en les diferents fases del projecte, els actors participants i els documents, instruments i recursos necessaris per portar-les a terme.

Taula 19. Planificació de fases i accions

	Acció	Actors	Documents i instruments	Recursos
Fase de preparació	Plantejament metodològic	Autor	Bibliografia de referència	Programari informàtic bàsic d'oficina
	Recerca i elaboració d'instruments de recollida de dades	Autor	Bibliografia de referència	Programari informàtic bàsic d'oficina
	Contacte ELICS	Autor, ELICS	Carta model ELICS	Correu electrònic
	Contacte centres	Autor, docents centres	Carta model centres	Correu electrònic
	Confirmació participants	Autor, ELICS, docents centres	Documents de consentiment informat	Correu electrònic
Fase de realització	Enviament qüestionari online	Autor	Qüestionari	Plataforma online per qüestionaris i correu electrònic
	Retorn dels qüestionaris	ELICS, docents centres	Qüestionaris omplerts	Plataforma online per qüestionaris
	Realització entrevistes	Autor, tutors aules d'acollida	Guió per entrevista semiestructurada	Plataforma de videoconferència
	Buidatge i anàlisi resultats: qüestionari	Autor	Qüestionaris omplerts, programa PSPP	Programa estadístic PSPP, programes de tractament de dades
	Buidatge i anàlisi resultats: entrevistes	Autor	Gravació de les entrevistes	Programari informàtic bàsic d'oficina
Fase d'elaboració i presentació	Elaboració de la discussió de resultats i conclusions	Autor	Dades analitzades i bibliografia d'altres estudis	Programari informàtic bàsic d'oficina
	Redacció de l'informe final	Autor	Versió prèvia de l'informe	Programari informàtic bàsic d'oficina
	Presentació i difusió de resultats	Autor	Versió final de l'informe	Programari informàtic bàsic d'oficina

Nota: elaboració pròpia.

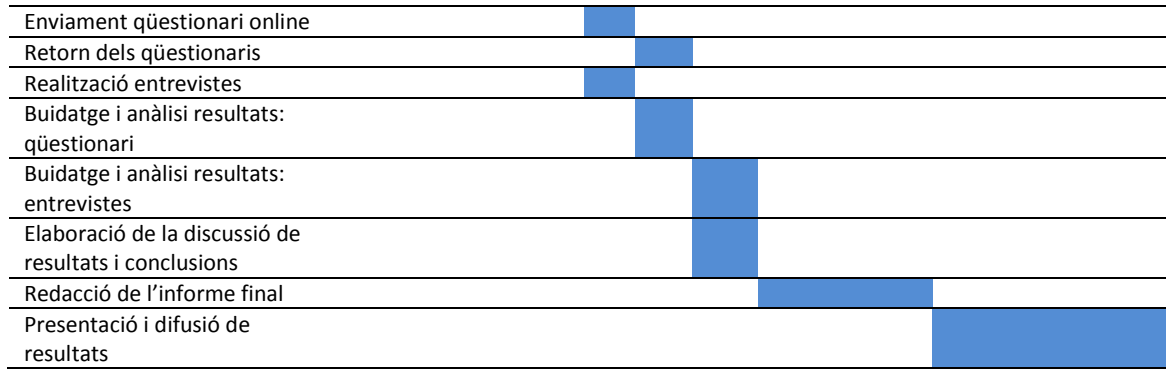
A la segona taula, es detalla la temporització per a cadascuna de les accions requerides per portar a terme la implementació de la recerca. La forma de presentació d'aquesta taula està basada en el model de Cronograma de barres de Gantt.

Taula 20. Cronograma de les accions

Acció	Calendari													
	Abril				Maig				Juny				Juliol	
	1-7	8-15	16-23	24-30	1-7	8-15	16-23	24-31	1-7	8-15	16-23	24-30	1-7	8-15
Plantejament metodològic	■													
Recerca i elaboració d'instruments de recollida de dades			■											
Contacte ELICS	■		■											
Contacte centres			■											
Confirmació participants				■										

MÀSTER UNIVERSITARI EN PSICOPEDAGOGIA

Universitat Oberta de Catalunya

Nota: elaboració pròpia a partir del model de Cronograma de barres de Gantt.